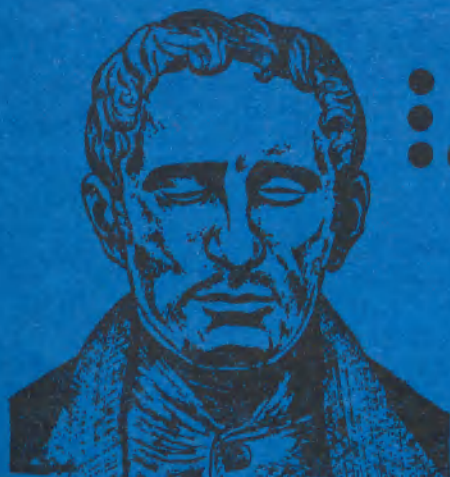

5115 1044

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGENEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
A MEGYEI SZERVEKNEL
ES A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGENEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ŪT 47.
TELEFON: 210-440

XLVIII. évfolyam
1987 * 3. szám

L. Braille

HENTSCHEL. '84.

Két Elnökségi ülés

A szövetség Központi Elnöksége 1986. december 18-i rendkívüli ülésének első napirendi pontjában Szabó József, a Szabolcs-Szatmár megyei Szervezet titkára beszámolt a szervezet munkájáról, mely az elmúlt év során igen nagy fejlődést mutatott. A testület a Szabolcs-Szatmár megyei Szervezet Elnökségének tevékenységét jegyzőkönyvi dicséretben részesítette.

A tárgysorozat második pontjának keretében Pálffy Lászlóné a szövetség pártalapszervezetének titkára, az intézményben folyó politikai munkáról adott tájékoztatást, melyet a jelenlevők egyetértően tudomásul vettek.

A harmadik napirendi pont keretében Kovácsné Tóth Julianna, pénzügyi csoportvezető a szövetség 1986. évi gazdálkodásáról adott részletes ismertetést a vezető testületnek.

A bejelentések keretében dr. Bódi István főtitkár tudatta a testülettel, hogy Bartha Zsuzsanna, a Vakvezetőkutyával Közlekedők Baráti Körének elnöke december 14-én kelt levelében tisztségéről lemondott. Ismertette a főtitkár a továbbiakban azt a programot, melyet az 1987 februárjában hazánkba látogató finn vakügyi delegáció részére állítottak össze. (Cikkünk megírásának idején a látogatás már lezajlott, a számos területen szép sikert hozó eseménysorozatról követ-

kező számunkban tudósítást adunk közre.)

Az 1987. január 29-én megtartott ülés első napirendi pontjában az elnökség az 1987. évi munkatervet tárgyalta meg.

A második napirendi pontban a Budapesti és Pest megyei Szervezet előterjesztését tárgyalta meg a testület, ez a megyei szervezet keretében működő telefonalközpont-kezelői szakcsoport működési szabályzat-tervezete volt. Beható eszmecsere után a témát visszautalták a Budapesti és Pest megyei Szervezethez, mert a szakcsoport nem országos jellegű.

A harmadik napirendi pont keretében az 1987. március 14-i országos küldöttközgyűlés tárgysorozatát és a Központi Elnökség beszámolóját vitatták meg a jelenlevők.

Az elnökség 1/1987. sz. határozatában elfogadta dr. Szél Lajos lemondását az ellenőrző bizottság elnöki tisztéről és egyidejűleg dr. Molnár Antalt az ellenőrző bizottság elnökévé és Nagy Ernőt, az ellenőrző bizottság tagjává választotta.

A bejelentések során felolvasták az Egészségügyi Minisztérium IX. Szociálpolitikai Főosztálya vezetőjének, dr. Szegedi Tamásnak levelét, melyben válaszol a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége Központi Elnökségének 1986-ban előterjesztett javaslatára, mely a vakok személyi járadékának módosításával foglalkoz-

zik. A főosztályvezető válaszában részletesen elemzi és indokolja, hogy a vakok személyi járadékának nagyobb arányú emelésére, módosítására és teljeskörű folyósítására az ország jelenlegi gazdasági körülményei között nincs lehetőség. Kedvező változás azonban, hogy a kisiparosok, szabadfoglalkozásúak esetében a mindenkori adómentes jövedelem kétszerese a mérvadó a jövőben a személyi járadék megállapításánál.

A Központi Elnökség decemberi ülésén 9 fő, a januári tanácskozáson 12 elnökségi tag jelent meg, így a testület mindkét alkalommal határozatképes volt.

Megyei szervezetek életéből

Hírek Somogy megyéből

Megyei szervezetünk vezetősége 1986. december 13-án délelőtt 10 órai kezdettel értekezletet tartott a látássérült gyermekek szülei részére Kaposvárott a Sportfelügyelőség klubhelyiségében.

E sorok írója, a megyei szervezet elnöke üdvözölte a megjelenteket, majd méltatta a tanácskozás jelentőségét. Ezután Bognár Ferencné pedagógus, a szülői munkaközösség elnöke rövid előadást tartott. A tájékoztató után a szülők neveléssel és egyéb dolgokkal kapcsolatos kérdései következtek. Forró József megyei szerveze-

tünk titkára is szót kért. Egyebek közt elmondta, hogy a látássérült gyermekek részére a megyei szervezet segédeszközöket, társasjátékokat, meséket tartalmazó hangoskönyveket rendel és átadja a szülőknek.

Ezt követően a hozzászólások következtek. Többen is megelégedéssel mondták el, hogy Budapesten a vakok általános iskolájában a gyermekek ellátása jó. Örömmel fogadták, hogy a gyermekek részére úszást is tanítanak. Az utaztatással kapcsolatban is többen mondták el véleményüket.

Az évenként megtartott értekezlet sokat segít a szülőknek, hasznos tanácsokat, útmutatást kapnak a neveléshez.

A jól sikerült értekezlet a szervezet elnökének zárszavával ért véget.

Karácsonyi ünnepségek Somogyban

Megyei szervezetünk körzeti csoportjai minden esztendőben megrendezik az ünnepségeket. Valamennyi helyszínen részt vettek az eseményen a helyi tanácsi és társadalmi szervezetek küldöttei, a patronáló szocialista brigádok képviselői, továbbá megyei szervezetünk vezetősége. Mindenütt volt rövid ünnepi beszéd. Ezek előadói a szeretetről, a békéről, az összetartozásról beszéltek e szép ünnep kapcsán. Minden rendezvényen megvendégelték a jelenlevőket.

A decemberben megtartott ünnepségek sorát 12-én a Siófoki Körzeti Csoport nyitotta meg. A Fogas Étteremben volt

a rendezvény, amely délelőtt 11 órakor kezdődött. Horváth Gyula a körzeti csoport elnöke a megjelentek között üdvözölte a szövetség központjából érkezett Gerdelics Ferencet, a szakmai csoport vezetőjét és Tancos Gyöngyi előadót. Ezután az elnök rövid tájékoztatóban beszámolt a körzetben folyó munkáról. Ezt követően Gerdelics Ferenc a szövetség tevékenységéről, a megyei szervezet harmincéves múltjáról, és a siófoki körzet munkájáról beszélt. A beszédek után minden sors társ egy kis karácsonyi ajándéksomagot kapott, amelyet a Sió Áruház Mosolygó Antal szocialista brigádja és a balatonszárszói ÁFÉSZ brigádja készített. Ezek után ebéd, majd baráti beszélgetés, tánc következett.

Kaposvárott, 13-án délután két órakor kezdődött az ünnepség az ÁFÉSZ klubhelyiségében. A szervezet elnökének megnyitója után rövid műsor következett, amelyben versek és zeneszámok hangzottak el. Ezek után Juhász Imre a körzeti csoport elnöke mondott ünnepi beszédet. Ezt követően Brolly Gáborné a városi tanács szociálpolitikai csoportjának előadója köszöntötte a sors társakat és ajándékot adott át nekik.

Marcaliban 16-án délelőtt volt a rendezvény a városi művelődési házban. Gellért Istvánné a körzeti csoport elnöke üdvözölte a megjelenteket. Ezután a Marcali I. Óvoda gyermekeinek műsorában több kisebb jelenet hangzott el. A műsor után Magyar József a Marcali 15. számú ABC-áruház ve-

zetője mondott ünnepi beszédet, utána e sorok írója szavalta el Juhász Imre Óda a fényhez című versét. Végezetül a körzeti csoport elnöke a sors társaknak ajándéksomagokat adott át, amelyeket az ABC-áruház dolgozói készítettek. Befejezésül a Mozgássérültek Somogy megyei Egyesülete Marcali körzetének egyik tagja harmonikán karácsonyi dalokat játszott.

Nagyatádon 17-én délután 3 órakor kezdődött az ünnepség a II. Általános Iskola aulájában a helyi vöröskereszt szervezet nyugdíjas klubjának rendezésében. A megnyitó után műsor, majd ünnepi beszéd következett.

A Nagyatádi Körzeti Csoporthoz tartozó Lábod községben is volt karácsonyi ünnepség 14-én. Ezen a rendezvényen Nagyatád országgyűlési képviselője Simon Ernőné is részt vett. Az üdvözlések után műsor, majd ünnepi beszéd hangzott el. Végezetül disznótoros vacsorával vendégelték meg a jelenlevőket.

Csik Lajos

KARÁCSONYI ÜNNEPSÉG MAKÓN

A vakok és gyengénlátók Csongrád megyei Szervezetének Makói Körzeti Csoportja az Egészségügyi Klubközpontban tartotta ünnepségét.

A megnyitó után a Makói Bartók Béla Zenei Általános Iskola növendékei igen nagy tetszéssel fogadott, tartalmas, verses, zenés műsorukkal varázsolták a terembe a kará-

csony meghitt hangulatát, a szeretet melegét, a béke megőrzésének vágyát, az együvé tartozás örömét. A diákok műsora után József Attila, Betlehemi jászol című versét Makra Mihály tolmácsolta. Ezt követően Kardos János, hallássérült, előadásában Ady Endre Karácsony című költeménye hangzott el. Ezután Marosvári József előadásában egy ismeretlen szerző Karácsony című versét hallottuk. A szavalatok után Rácz Sándor tanár klubvezetőnk Lakatos Alfréd, Karácsony című művét olvasta fel. Az irodalmi műsort e sorok írójának Karácsonyi gondolatok című verse zárta, amelyet Szekeres Mihály tolmácsolt. Ezután Tamás Imréné a városi tanács szociálpolitikai csoportjának előadója ajándékcsomagot adott át a megjelenteknek.

Barna Mihály megyei szervezetünk alelnöke mondott rövid ünnepi köszöntőt.

Végezetül megvendégelték az ünnepség résztvevőit. Mindannyiunk szívébe belopta e kis ünnepség a béke, a szeretet érzését, ami felejthetlenné tette számunkra a december 19-i napot. Ezúton is köszönetet mondunk mindazoknak, akik e szép és bensőséges ünnepet megrendezték, segítettek.

Szabó István

BARÁTI TALÁLKOZÓ SZÉKESFEHÉRVÁROTT

Szövetségünk Fejér megyei Szervezete 1986. december 13-án, 3 órakor teadélután rendezett a Zalka Máté utcai klub-

helyiségben. Az esemény fő szervezője Jónás Ágnes volt. A helyi Gyertyaláng együttes színvonalas műsorral szórakoztatta a vendégeket. A helyiség ezúttal szűknek bizonyult a nagyszámú hallgatóság részére. A megye székhelyen működő különböző szocialista brigádok támogatásával megszervezték az idősebb sorstársak gépkocsival történő utaztatását.

A hangulatos műsor után, sok finom falat elfogyasztása közben kellemes beszélgetéssel telt el a délután.

Antal József

HACSEK ÉS SAJÓ DEBRECENBEN

Mozgalmas októberre tekinthet vissza a hajdú-bihari szervezet. Több kulturális esemény is emlékeztetése tette számunkra ezt a hónapot.

14-én a soron következő előadás keretében irodánk klubhelyiségében ezúttal két tagtársunk, Szalai Béláné és Geriné Jóna Ilona lépett közönség elé. Nagyszerű versműsort adtak. Azt nem mondhatom, hogy irodalmi estet, mert nem volt határozott témája, programja. A közreműködők azokat a verseket mondták el, amelyekkel már évek óta szép eredményeket értek el a szövetségünk központjában rendezett szavaló versenyeken.

Már az érdeklődés is várakozáson felüli volt, a klubhelyiségben nem maradt üres hely. És ami a fő, a közönség nem csalódott. Egymás után hangzottak fel a magyar költészet gyöngyszemei. József Attila, Tóth Árpád, Kosztolányi Dezső,

Babits Mihály verseiben gyönyörködött a hallgatóság. A műsor gerincét tehát századunk első felének magyar költészete adta. Ehhez csatlakozott Váczi Mihály egy verse a mai kor képviselőjében és Arany János tréfás költeménye a múlt századból. Végül feloldásképpen Szilágyi György vidám rigmusai zárták a kb. egyórás műsort. A közönség szép élményekkel távozott. Van tehát Debrecenben igény ilyen programok iránt, ezzel a jövőben mindenképpen számolnunk kell.

Nem sokáig kellett várnunk a másik emlékeztető eseményre sem. Erre okt. 18-án került sor. A „fehérbot napja” alkalmából budapesti színészek fellépésével vidám műsort hirdetett szervezetünk vezetősége. Klubhelyiségünk szombaton délután zsúfolásig megtelt. Csakugyan érdemes volt eljönni. A budapesti Vidám Színpad két művésze, Kibédi Ervin és Berényi Ottó lépett fel kb. háromnegyed órás szórakoztató műsorral. Először Berényi Ottó mondott el néhány Szilágyi György által szerzett rigmust, majd a Kibédi—Berényi kettős adott elő két Hacsek-Sajó-jelenetet. A konferanszié, Kummer Károly, a Magyar Gördülőcsapágy Művek kulturális előadója, aki hasonló műsorok szervezésével is foglalkozik, és tulajdonképpen ezt a fellépést is intézte, néhány szellemes anekdotával szintén hozzájárult a jó hangulathoz. Mindannyian nagyszerűen szórakoztunk. Hálás köszönet illeti a művészeket, hiszen minden ellenszolgáltatás nélkül vállalták a fellépést, sőt

távozóban kijelentették, hogy a jövőben is szívesen eljönnek és játszanak nekünk.

Itt emlitem meg, hogy igen érdekes volt a november 10-én tartott következő előadásunk témája. Ekkor a Hajdú-Bihar megyei KISZ-bizottság egyik vezetője látogatott el klubhelyiségünkben és tartott előadást a megye és ezen keresztül az ország fiatalságának helyzeté-

ről, problémáiról. Bár a hallgatóság zöme jócskán túl volt a fiatal koron, élénken reagált a mondottakra és több kérdést is tett fel az előadónak. Ez is bizonyítja, hogy tagságunk nem zárkózik magába, hanem figyelemmel kíséri korunk problémáit, és ahol lehet, el is mondja ezzel kapcsolatos véleményét.

Pálfi Ferenc

Hazánk szép vidékén

A Felnőttkori Látássérültek Baráti Köre 1986. november 29-én, az év utolsó programjaként, ismét kirándulásra indult. Ezúttal Kalocsa felé vették az irányt.

A szép számban összegyűlt társaságot verőfényes, bár kissé hideg reggel köszöntötte a találkozó színhelyén. Itt már várta őket a Fővárosi Ásvány- és Jégipari Vállalat jóvoltából kapott autóbusz, a kedves sofőr bácsival együtt. Illő a vállalatnak ezúton is köszönetet mondani, hiszen nem egy ízben állt már a baráti kör rendelkezésére, igen sok látássérült sorstárs számára lehetőséget nyújtva a kellemes kikapcsolódáshoz.

Ezen a kiránduláson is jelen volt Horváth Attila, aki patronálóként, mint idegenvezető fáradhatatlanul tervezi és vezeti a túrákat, s igyekszik látóhatóvá tenni a látnivalókat.

A társaság vidám hangulatban szállt fel a buszra, s az elindult az első állomáshely,

Szalkszentmárton felé. Attila, mint „kapitány” köszöntötte az „Aranycsapatot”, majd ismertette a nap tervezett programját.

Budapest határát elhagyva a társaság érdekes történelmi áttekintést kapott az M5-ös úti menten települések kialakulásáról, s a magyar történelemben játszott szerepükről. Szalkszentmártonban alkalom nyílt a községi kocsmára és mérszárszék helyreállított épületének megtekintésére, melynek az a nevezetessége, hogy az 1840-es években Petőfi Sándor szülei is bérelték. Maga a költő is itt élt egy rövid ideig és jelentős művei születtek itt. Az épületben láthatók a korabeli mészárosok és kocsmárosok eszközei, valamint Petőfinek és szüleinek használati tárgyai. A tárlatvezető — helybeli aszszony — ízes beszédű, hangulatos tárlatvezetése végén citeramuzsikával melengette fel a búboskemencékre telepedett látogatók lelkét. A társaság

énekszóval búcsúzott el Szalkszentmártontól, s Kalocsa felé vette útját.

13 órára egy kedves, mezővárosi jellegű kisvárosba érkezett a busz. A Kalocsa Csárdában ízletes és kiadós ebéd várta őket. Ebéd után egy hosszú séta következett Kalocsa főutcáján, ami egy barokk stílusú térbe torkollik. A téren megállva, Attila ismertette a barokk építészeti stílus jegyeit, majd a város történelméről és jelenéről mesélt. A város legfőbb nevezetessége az I. István alapította érsekség székesegyháza. A történelem viharai közepette az eredeti épület elpusztult, s a jelenlegi — ami 1753—54 között épült — a negyedik újraépítés eredménye. Ez a kívül-belül csodálatos építészeti alkotás uralja az egész teret, két hatalmas tornyával. Kalocsa másik nevezetessége az érseki palota, melynek tekintélyes könyvtárában értékes nyomtatványok, könyvritkaságok és kézzel írott kódexek találhatóak. Érdekes volt megtapasztalni, hogy Kalocsán éppúgy, mint az ország több városában is, megtalálható az 1706-os kolerajárvány emlékére állított Szentháromság emlékmű.

A város és nevezetességeinek megtekintése után a társaság buszra szállt és hazafelé indult. Útközben Dunaföldváron a csárda „állította le a buszt”, ahol finom halételeket lehetett fogyasztani.

Egy jól sikerült kirándulás élményével gazdagodva ért az Aranycsapat Budapestre, ahol a mielőbbi viszontlátás reményében vettek búcsút egymástól a résztvevők.

Rostás Mihály Monor

Közlekedésbiztonsági értekezlet

Előző számunkban már hírt adtunk arról, hogy az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács Közlekedésnevelési Szakbizottsága 1986. október 29-én, a Magyar Vöröskereszt székházában a VGYOSZ, a MEDOSZ és a Hallásérültek Szövetségének bevonásával közlekedésbiztonsági értekezletet szervezett. Mostani számunkban a vitaindító referátumot adjuk közre teljes terjedelmében.

TISZTELT TANÁCSKOZÁS!

A mozgásukban korlátozott, vak- és gyengénlátó, valamint hallássérült embertársaink beilleszkedése a társadalmi-gazdasági életbe fontos, mindnyájunk közös ügye. Számos feltételt kell ahhoz biztosítani azonban, hogy munkahelyükön teljesíteni tudják a velük szemben támasztott követelményeket, személyes életüknek az a része, amelyet a közlekedésben töltenek el, viszonylag zökkenőmentesen alakuljon. Ennél fogva talán a legfontosabb feltételek egyike a közlekedési lehetőségek, pontosabban szólva: a közlekedés lehetőségének biztosítása. Mivel pl. a mozgásukban korlátozottak számára a tömegközlekedési eszközök használata, a hosszabb gyaloglás, vagy tolókosíval való közlekedés általában nem reális alternatíva, lehetővé kell tenni saját gépkocsijuk használatát a nagyvárosi közlekedésben is. Biztosítani kell — főképpen ott, ahol ez leginkább szükséges és indokolt — a vakok- és gyengénlátók biztonságos átkelését a közúton. És sorolhatnánk teendőinket.

Engedjék meg, hogy a nagyságrendek érzékeltetése végett

néhány összefoglaló, számszerű adattal tájékoztassam Önöket — hiszen így, ilyen körben meglehetősen ritkán találkozhatunk — arról, hogy milyen ma a fővárosban a közlekedés általános helyzete.

Budapesten az elmúlt 20 év alatt a gépjárműállomány több mint 300%-kal nőtt és ma már megközelíti a félmilliót.

Budapesten egy átlagos munkanapon 5,5 millió utazás zajlik le a különféle tömegközlekedési eszközökön és személyautón.

A felszíni forgalom kereken 3800 km hosszú úthálózaton bonyolódik le, amelyeknek 76%-a kiépített. Az óriási napi forgalom lefolyását — a kiegészítő jelzésekkel együtt — kereken 72 000 db jelzőtábla, és 160 000 m² útburkolati jel szabályozza.

A jelzőlámpás csomópontok száma eléri a félezret. Ezek 66%-a összehangolt rendszerben, 14%-a a forgalomtól befolyásoltan működik, 14%-a pedig a Kálvin téri forgalomirányító központba van bekapcsolva.

A jelzőlámpás forgalomirányítás területén az elmúlt évek során bekövetkezett minőségi változások közül első helyen a

központi forgalomirányítás 1979. évi bevezetését kell említeni. 1984-re, a fejlesztés II. ütemeként megvalósult a központi számítógépes forgalomirányító rendszer, a folyamatirányító számítógép gyártmánya alapján az ún. SIEMENS-központ. 1985-ben már 75 db jelzőlámpás csomópont kapcsolódott a központhoz. A rendszer a forgalmilag legterheltebb pesti belvárosi magból kifelé fejlődik, éves ütemterv szerint (Pesten a Kiskörút és Nagykörút, Budán pedig a budai körút irányába). A központi forgalomirányítás révén mintegy 5—10%-kal javulnak a közlekedés legfontosabb paraméterei és igen jelentős az üzemanyag-megtakarítás, egy környezetbarát városi klíma létrehozása. Javul a hibafelderítések gyorsasága és a hibaelhárítás megengedett ideje is szűkül (maximálisan 16 óra, a legfontosabb területeken 4 óra). A VII. ötéves terv célja a stabil szintentartás és üzembiztonság, minimális fejlesztés. A mennyiségi előrebecslések szerint Budapesten 2010 körül a jelzőlámpás csomópontok száma kereken 1000 db lesz. A jelzőlámpa telepítési indokok hierarchiájában a forgalombiztonságé az abszolút elsőbbség. Ennek jegyében elsősorban a nagy gyalogosforgalmú helyeket, a fiatalság és az idősebb generáció, valamint a mozgáskorlátozottak, vakok- és gyengénlátók, stb. által látogatott létesítmények környékét, rosszul belátható kereszteződéseket célszerű jelzőlámpákkal felszerelni.

A napi közlekedési igény mellett — értelemszerűen — nem kevesebb a parkolási igény sem. Itt is vegyes a kép: vannak a fővárosnak kitűnően ellátott, problémamentes kerületei és vannak kritikus helyzetben levők. Egyes — főképpen a régebben, a 60-as évtizedek elején épült — lakótelepeken óriási parkoló-hiány van, míg más lakótelepeken a hiány lényegesen kisebb, vagy egyáltalán nincs.

A megállási, parkolási tekintetben a legnehezebb helyzetben Budapesten a Nagykörút és a Duna közötti terület, ezen belül is a történelmi Belváros van. A jelzett területen ma napközben mintegy 12 000 parkolóhely hiányzik. A nagyfokú hiány nagyfokú fegyelmezetlenséget szül. Mi mindnyájan szenvedő alanyai vagyunk a jól ismert helyzetnek: autók a járdán, a tilos jelzések alatt, díszburkolaton, parkban, második sorban, stb., stb. De jó hír is van. Egyre több olyan védett terület jön létre a fővárosban, amelyre a rendezettség, a tiszta arányok, a környezet védelme jellemző, a gyalogosok, mozgásukban korlátozott emberek, a veszélyeztetett korosztályok: gyermekek és öregek szempontjai fokozottan érvényesülnek. Gondoljunk a Margitszigetre, a Dunakorzóra, a Vörösmarty térre, a Váci utcára és mellékutcaira, a budai Várra, az épülő kerületi városrész-központokra, stb. Ezek egy biztató folyamat példái. Jelzik, hogy az ember, a gyalogló — az óriási iramban növekvő motorizáció veszélyeinek, a környezet romlásának kitett

— ember a figyelem előterébe kerül fokozottan és ma már nemcsak a mennyiségi, hanem hangsúlyozottan a minőségi szempontok érvényesítése is jellemzi közlekedésepítési, illetve közlekedés-szervezési vállalkozásainkat. Ebbe a keretbe illeszkednek a jelen tanácskozáson felmerülő problémák is.

Tudom, hogy itt ma Önöket azért mégiscsak az Önöket legközelebből érintő konkrétumok érdeklik leginkább. Nézzük tehát ezeket, mindenekelőtt azokat, amelyek a járművek mozgásával és parkolásával kapcsolatosak.

A Fővárosi Tanács Közlekedési Főigazgatósága a mozgáskorlátozottak várakozási gondjainak enyhítését kiemelt feladatként kezeli. A lehetséges megoldások és forgalomszervezési intézkedések skáláját az 1984-ben napvilágot látott KRESZ-módosítás és a 20/1984. KM. sz. rendelet jelentősen bővítette. Így speciális kedvezményt jelent, hogy

- a mozgáskorlátozott személy (ill. az őt szállító jármű vezetője) a „mindkét irányból behajtani tilos”, a „járműszerelvénnyel behajtani tilos” és a „segédmotoros kerékpárral behajtani tilos” jelzőtáblákkal jelzett tilalom ellenére behajthat a szóbanforgó utcába, ha úticélja a jelzőtáblával megjelölt utcában van, vagy csak ezen közelíthető meg. A járművel ilyen esetben legfeljebb 20 km/óra sebességgel szabad közlekedni,
- a KRESZ 115. sz. ábrája a mozgáskorlátozottak gépkocsijai részére fenntartott

várakozóterületet jelöli (P+ mozgássérült embléma). Ez a jelzés korábban nem volt alkalmazható,

- a mozgáskorlátozott személy (ill. az őt szállító jármű vezetője) járművével olyan helyen is várakozhat, ahol a várakozást egyébként jelzőtábla tiltja. A „koncentrált rakodóterület”-re vonatkozó előírás azonban a járműre is irányadó; áruszállító jármű érkezésekor a területet el kell hagyni,
- a mozgáskorlátozott személy gépkocsijával — a gyalogosforgalom zavarása nélkül — a járdára is felállhat.

A felsorolt kedvezmények természetesen csak az illetékes kerületi tanácsok egészségügyi osztályai által kibocsátott igazolvány birtokában vehetők igénybe. Fontosnak tartjuk azonban leszögezni, hogy az igazolvány sem jogosít a „Megállni tilos” jelzőtábla hatálya alá eső területen, valamint a díszburkolaton, zöldterületen való parkolásra, gyalogosútra, gyalog- és kerékpárútra való behajtásra.

A rendeletekkel biztosított speciális várakozóhely-kijelölési lehetőséggel főigazgatóságunk — a Mozgássérültek Budapesti Egyesületének bevonásával — átgondoltan él, sőt, további kedvezményeket is ad. Két esetet kell megkülönböztetnünk. Az egyik a közintézmények, bevásárlóközpontok, egészségügyi és kulturális intézmények környéke, a másik a lakóhelyhez közeli parkolóhely kijelölése. Az első témában 1985-ben már jelentős

eredményeket értünk el. A Fővárosi Garázsipari Vállalattal közösen a vállalat üzemeltetésében levő fizető rendszerű parkolóknak összesen 85 db férőhelyet jelöltünk ki a mozgássérültek számára, ami az összes fizető parkolóhely keretében 1,6%-a. E parkolóhelyek használata díjtalan. Néhány példa: V. ker. Petőfi Sándor utca, Városház utca, Vígadó tér, Régiposta utca, József nádor tér, Veres Pálné utca, Múzeum körút, VIII. ker. Szabó Ervin tér, I. ker. Dísz tér, Szentháromság tér, VI. ker. Liszt F. tér, Jókai tér, XIV. ker. Órs vezér tér, III. ker. Flórián tér stb., stb. Az órák parkolóknak a Garázsipari Vállalat által készített esztétikus megjelenésű, a parkolóóra helyére felszerelt tábla mutatja a speciális várakozóhelyet. A egyes parkolóknak a kijelölés a KRESZ már említett 115. sz. ábrája szerinti jelzőtáblával történik. (Ezt az utóbbi megoldást természetesen nemcsak a fizető típusú parkolóhelyeken alkalmaztuk.) Az egyértelműséget a tábla alatti kiegészítéssel tüntetjük fel (pl. $2 \times = 2$ hely, vagy fekete nyíl mutatja, hogy a mozgássérült parkolóhelyek meddig terjednek, ezenkívül a várakozást időkorlátozás is szabályozhatja). Ma már Budapesten gyakorlatilag az összes variációra akad példa. A tapasztalatokat, észrevételeket folyamatosan dolgozzuk fel.

Más kérdés, hogy ezeket a parkolóhelyeket az érdekeltek valóban tudják-e használni. Már utaltam a közlekedésben általában meglevő fegyelm-

zetlenségre, türelmetlenségre. Személyes tapasztalat, hogy — legalábbis a szabad parkolóhelyért folytatott küzdelemben élenjáró Belvárosban — a szóbanforgó speciális parkolóhelyeket is elfoglalják az arra nem jogosultak. Ez a jelenség azonban már más területre vezet minket, nem közlekedési téma. Önöknek nem arra van szükségük, hogy az év egy kijelölt napján, vagy akár egy tanácskozás időtartama alatt — kampányszerűen, kötelező tiszteletkörtként — irányuljon a figyelem a problémákra. Azt kell elérni, hogy ez a figyelem és tolerancia feltűnés és hivatkozástmentes, természetes reakciója legyen mindenkinek a nap minden órájában és minden szituációban. Nekünk, forgalomszervezőknek pedig azt kell világosan látni, hogy — a más jellegű, tenger sok feladatunk mellett (hiszen egy több mint 2 milliós főváros mindennapi közlekedését, közlekedésének fejlesztését kell megoldanunk) a látszólag apró dolgok számos embertársunknak rendkívüli fontosságúak, mindennapi életüket elemi szinten könnyítő, vagy éppen nehezítő tényezők. Ezért mindenhol, ahol tudunk, következetesen segítenünk kell.

Kellően indokolt esetben (a Mozgássérültek Budapesti Egyesületének javaslatait figyelembe véve) a lakóhely közelében is kijelölünk megkülönböztetett várakozóhelyet. Ez általában a mozgássérült emblémának az útburkolatra való felfestésével történik. Nyomatékosan hangsúlyozzuk — mert elvi kérdésről van szó — hogy ilyen eset-

ben rendszámot soha nem festünk fel. Ez ugyanis a közterület kisajátítása lenne, ezt pedig a jogszabályok — helyesen — nem teszik lehetővé.

Az alkalmazott forgalomszervezési módszereink az érintett lakosságtól kapott információk szerint jók, a problémák inkább a jogszabályok be nem tartásából adódnak.

A mozgássérültekre vonatkozó parkolási gyakorlatunk tökéletesítéséhez, ill. továbbfejlesztéséhez, a kialakult helyzet javításához az alábbi feladatok elvégzése látszik szükségesnek:

1. A Mozgássérültek Budapesti Egyesülete adjon javaslatot az igények felmérése alapján, kerületi bontásban további közcélú, a mozgássérültek által rendszeresen használt parkolóhelyek kijelölésére.
2. A Budapesti Rendőrfőkapitányság Közlekedésrendészete és a Fővárosi Közterület-felügyelet hathatósabban szerezzen érvényt a várakozási szabályok betartásának e területen is, sőt kísérelje megkülönböztetett figyelem a szóbanforgó parkolóhelyeket.
3. Megfelelő csatornákon keresztül javasoljuk a KRESZ eszköztárába a mozgássérült embléma útburkolati jelként való felvételét.
4. Javasoljuk, hogy a tömegkommunikációs eszközök gyakrabban és összefüggőben foglalkozzanak a vázolt kérdésekkel. (Igény esetén pl. a magunk részéről vállaljuk egy rádiós „Csúcsforgalom”, vagy egy televíziós „Regionális” adásban való közreműködést.

5. Szükségesnek látszik a mozgáskorlátozottak egyesületeinek országos szövetségével egy komolyabb kapcsolatteremtés. Saját tapasztalatainkat bizonyára érdemben bővíthetik a vidéki eredmények.

Még valami idetartozót, ami a szemléletváltozás pozitív példajaként említhető. Bizonyára mindenki előtt ismert, az a radikális forgalomkorlátozás, amely — a budai Vár védelme érdekében — 1986 május végén lépett életbe. A magunk részéről komoly eredménynek tekintjük, hogy a Várba a rokkantak gépjárműveikkel mindenfajta korlátozás nélkül behajthatnak.

Mi a helyzet a vakok és csökkentlátóképességűek közlekedésével. Néhány intézkedésről:

— a vakok, csökkentlátók mozgását teszi biztonságosabbá a jelzőlámpák mellett alkalmazott hangjelző (a gyalogoszöld időtartamát hangjelzés kíséri). Jelenleg kb. 25 fővárosi gyalogátkelőhelynél működnek ilyen típusú jelzők (pl. XIV., Ajtósi D. sor—Május 1. út, Ajtósi D. sor—Hungária krt., Hungária krt.—Thököly út, V. ker. József Attila utca stb.). A környéken lakók nyugalma érdekében azt tervezzük, hogy ezeket a „berregőket” éjszakánként automatikusan kikapcsoljuk. Persze meg kell még vizsgálni, hogy okoz-e ez az érintettek számára problémát,

— az osztottpályás utakon a gyalogátkelőhelyek átvezetésénél nem építünk magas útszegélyt. Az új létesítésű

járdáknál már kb. 1—1,5 éve 6—8 cm magasságú, tehát alacsony szegélyt építünk. Ez megfelelő védelmet nyújt, ugyanakkor azonban nem jelent gondot a fellépés, vagy a tolokocsi feltolása (pl. 11. sz. út fővárosi bevezető szakasza),

— a biztonságos gyalogosátvezetés érdekében több helyen Budapesten sikeresen alkalmazzuk az ún. „fél-labirint” korlátot, kiegészítve halszálkával. Ezzel a megoldással a gyalogosokat „beforgatjuk” a forgalommal szembe, továbbá elérjük, hogy az osztott gyalogosátkelőhelynél az illető gyalogos a jelzőlámpát ne té-

vessze össze — ne tévesztesse össze! — a másik útpályát szabályozó jelzőlámpával (ezek ugyanis nem egyidőben mutatnak szabad jelzést). Pl.: VI. ker., Bajcsy-Zsilinszky út, IX. ker. Üllői út—Pöttyös utca stb.

Amikor befejezem e vázlatos áttekintést és megköszönöm kitüntető figyelmüket, azt kívánom, hogy sok olyan gyakorlati tettel találkozzanak, amelyek az Önök mindennapi életét könnyítik és erősítik az embertársi segítségbe vetett bizalmukat.

Budapest, 1986. október 28.

*Kovács Zoltán
fővárosi főtanácsos
Főv. Tan. Közl. főig.*

KISS JÁNOS

Jön a tavaszi fáradtság

Tél végére mindenkin tavaszváró hangulat uralkodik el. Megunták az emberek a korán sötétedő téli estéket, a borongós, csak ritkán napos időjárást.

A tél végén jelentkező tavaszi fáradtságnak azonban nemcsak ilyen — lelki — okai vannak, bár ezek is kétségtelesen hozzájárulnak a negatív hangulati elemek kialakulásához. Jelentősen befolyásolja a fáradtság kialakulását a télen megváltozott táplálkozás, ami a vitaminhiányhoz közelálló egészségi állapotot idéz elő.

Ma már tudjuk: napjainkban a teljes vitaminhiány igencsak ritkán fordul elő, de a vitamin-szegénység sokkal gyakoribb, mint hinnénk. A teljesen egész-

séges anyagcsere és a részleges vitaminszegénység között is igen széles az átmenet. Ez a vitaminszegénység gyengíti a szervezet ellenállását a fertőzésekkel szemben, fáradtságot okoz, károsítja a látást, a csontok fejlődését. Valamennyi vitaminra jellemző, hogy hiányában a fiatal szervezet fejlődése, növekedése lassul.

VITAMIN! VITAMIN!

Érthető, jogos a kérdés: mi volt akkor, amikor még nem is ismertük a vitaminokat, hiszen fel sem fedezték őket? Erre két válasz is van: egyrészt nem ismerték fel a vitaminhiányt, hanem más betegségek tartották, másrészt a civilizáció fejlődésével párhuzamo-

san növekedhet a vitaminszegénység. Őseink sokkal természetesebben táplálkoztak, a növényi eredetű táplálékokat csakúgy, mint az állati eredetűeket nem a modern konyhatéchika szabályai szerint készítették el, hanem sokkal inkább eredeti formájukban. Különösen a hőkezelés, a vegyi konzerváló eljárások, a finoman őrölt hengermalmok révén veszítünk sokat az élelmiszerek eredeti vitamintartalmából.

A teljesség kedvéért szólnunk kell arról, hogy vannak úgynevezett antivitaminok is, amelyek az anyagcsere-folyamatban ugyanoda kötődnek, ahová a vitaminoknak kellene és ezáltal kiszorítják azokat, így e vitaminok nem tudják a feladatukat teljesíteni. Emiatt is keletkezhet vitaminhiány.

Ugyanakkor változhat a szervezet vitaminigénye is. A növekedésben levő, a terhes, a szoptató, az erős fizikai, vagy intenzív szellemi munkát végző szervezet vitaminszükséglete nagyobb. De megnövelik a szervezet vitaminszükségletét betegségek, maga a láz, azonkívül, a gyulladásos, fertőzőes folyamatok.

Nyilvánvaló, hogy a téli táplálkozás — a mi éghajlatunkon is meggyökeresedett táplálkozásaink következtében — különösen egyes vitaminféleségekből sokkal kevesebbet tartalmaz, mint az év többi szakában. Vegyük sorra az egyes vitaminokat.

Az A-vitamin bőséges és olcsó forrása a máj. Míg azonban nyáron 15 gramm, télen kétszer ennyi máj volna szükséges ahhoz, hogy kielégítsük

a szervezet átlagos napi 2 mg-os igényét. Még jó, hogy céklából, kelkáposztából bőven fedezhető a szükséglet, nem is szólva a sárgaréparól. De tartalmazza a tej, a tojássárgája is. Az A-vitamin fokozza a szervezet ellenálló-képességét, javítja a szem látóképességét.

Ugyancsak napi 2 mg szükséges a B₁-vitaminból. Gabonafélékben található meg legolcsóbban, meg az élesztőben. Jó lenne a mogyoró és a dió is, de drága. Együnk barna kenyert a kiőrölt fehér helyett, ebben sokkal több a vitamin. A B₁-vitaminra idegrendszerünknek van a legnagyobb szüksége, hiánya jellegzetes tüneteket okoz. A B₂-vitamin hiánya bőrgyulladást, kopaszodást, szemgyulladást okoz. Az élesztő és a tojássárgája mellett állati belsőségek (máj, vese, szív) tartalmazza bőségben.

A legolcsóbb C-vitaminforrás a burgonya. Héja védi, ezért a raktározás folyamán viszonylag kevesebbet veszít eredeti vitamintartalmából: januárig körülbelül 30 százalékot, utána áprilisig a felét. Ugyancsak bőséges C-vitaminforrás a káposzta. A C-vitamin oxigén jelenlétében, különösen főzéskor könnyen bomlik.

A főzövet ezért ne öntsük le, hanem használjuk fel, például leves készítésére, így csak mintegy 20 százalékát veszítjük el a vitaminnak.

ELETMÓD

Természetesen nem sorolhatjuk fel az összes vitamint és a forrásául szolgáló élelmiszer-alapanyagokat. Meg kell azonban említenünk, hogy a tej

majdnem teljes és komplett vitaminforrás, mert szinte minden vitamin mellett ásványi anyagokat és a szükséges fehérjéket is tartalmazza.

Azonban nem egyedül az étkezés az — a vitaminban nem szegény étkezés — amivel megelőzhetjük a tavaszi fáradtságot. Nagyon jó hatású, ha a bőrt időnként megdörzsölik, megmasszírozzák. Akinek nem túlságosan száraz a bőre, az sóborszeszt is használhat: különösen frissítő hatást kelt. A bedörzsöléssel javul a vérkeringés, ezzel pedig a szövetek anyagcseréje. Végezhető ez a művelet frottírtörülközővel is; akinek pedig nagyon száraz a bőre, az fürdés után valamilyen bőrtápláló, hidratáló, de jól felszívódó kenőcsöt alkalmazhat. Erre igen alkalmas a gyógyszertárakban olcsón beszerezhető Ung. hydrophylicum két változatának bármelyike. Természetesen ne higgyük, hogy egyetlen ilyen bedörzsölés mindent megold. Ha azonban naponta ismételjük, fáradásunk minden valószínűség szerint nem lesz hiábavaló, frissebbnek, fiatalosabbnak fogjuk magunkat érezni.

Ugyancsak frissítő hatású az egészséges életmód. A kellő mennyiségű mozgás, az eleget és főleg a rendszeres alvás. Gondolni kell arra, hogy télen — a városokban — még sokkal rosszabb a levegő (sokkal több a szennyező anyag, a por, füst, korom benne). Ennek egyrészt a fűtés, másrészt a levegő nyomásváltozása az oka. Régebben a téli szmog, a füstköd főleg az asztmásokra volt rossz hatással. Ma már a

Könyvtárak Fejér megyében

Hangoskönyvek Székesfehérvárott

Az elmúlt években az ország több nagy közművelődési könyvtárában jelentős hangoskönyv-gyűjteményeket hoztak létre központi támogatással. Elsősorban vakoknak és gyengénlátóknak teremtenek ezzel lehetőséget arra, hogy a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége könyvtárának hasonló szolgáltatásai mellett, mind szélesebb körben tegyék lehetővé az olvasás örömét.

A székesfehérvári Vörösmarty Megyei Könyvtár már korábban is rendelkezett néhány kazettára felvett irodalmi művel, ezek választéka az utóbbi időben jelentősen bővült. Ma már több mint 50 mű várja, hogy az olvasókhhoz kerüljön. Köztük éppúgy találhatók magyar és külföldi klasszikusok (pl. Arany: Toldi, Mik-

száth: Beszterce ostroma, Babel: Lovashadsereg, Balzac: Goriot apó, Boccaccio: Dekameron, Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés) mint mai szerzők (pl. Moldova: Magyar atom) valamint kalandos regények, krimik (pl. Rejtő: Pizskos Fred, a kapitány; Borroughs: Tarzan visszatér, Christie: Tíz kicsi néger), sőt egy ismeretterjesztő mű is (Czeizel: Az öröklődés titkai).

Valamennyi mű kölcsönözhető, de természetesen a könyvtár zenei részlegében helyben is meghallgatható. Nincsenek elzárva ezektől a könyvektől a megye más városaiban és a községeiben élők sem, hiszen az érdeklődőknek csak a helyi közművelődési könyvtárat kell felkeresniük, s a könyvtárosok átkérlik számukra a kiválasztott művet.

A választáshoz nyújt segítséget az Országos Széchenyi

Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központjának „Közhasznú kisbibliográfiák” sorozatában megjelent „Tudja-e, hogy kérheti? Hangoskönyvek a közművelődési könyvtárakban” című kiadványa. Rövid ismertetés kíséretében felsorolja azokat a műveket, amelyek a közművelődési könyvtárakban, így a székesfehérvári megyei könyvtárban is hozzáférhetők. A füzethez a könyvtárban bárki hozzájuthat, de kérésre postán is eljuttatják az érdeklődőknek.

Antal József

Hangoskönyvek Dunaújvárosban

A dunaújvárosi központi könyvtár igazgatójával, Tóth Jánosnéval az ún. hátrányos helyzetű olvasókról beszélgetve, világossá válik, hogy egy 1982-es, nagyon tiszteletreméltó kezdeményezés éppen a Braille-írás nemtudása miatt jutott kátyúba. A hátrányos helyzetű olvasók felkarolására, vagy támogatására először is azt mértük fel, hogy érdemes-e speciális könyvtári szolgálatot szerveznünk azok kedvéért, akik öreg koruk vagy rokkant voltak miatt képtelenek eljönni a könyvtárba. Úgy találtuk, hogy érdemes, és 1981 óta rendszeresen házhoz szállítjuk, s lakásukról visszahozzuk az ilyen, nehezen mozgó vagy mozgásképtelen olvasók szellemi táplálékát. Ez bevált. A pontírásos kiadványok azonban nem váltak be. Vérszemet kaptunk ui. a kezdeti sikertől, és a vakok és gyengénlátók

(Folytatás a 9. oldalról)

környezetvédelmi intézkedések ezt a veszélyt jórészt kiküszöbölték, de azért a téli utca levegője aligha egészséges. Ezért eső, vagy hóesés után használjuk ki az alkalmat; ilyenkor legtisztább a levegő. Tegyük sétát a szabadban. Persze, öltözzünk fel az időjárásnak megfelelően, lehetőleg rétegesen, hogy ne csak a hideg, de a kimelegedés ellen is tudjunk védekezni. Különösen fontos a vízhatlan lábbeli.

A vérrellátás fokozását nemcsak a dörzsölés, hanem a torna

is elősegíti. Téli sportokra kevés embernek van ideje, lehetősége. Napi 5—10 perc tornára azonban — ébredés után — érdemes időt keríteni. Ilyenkor elsősorban olyan mozdulatokat célszerű végezni, melyek a mindennapi tevékenységből hiányoznak. Ez a testi, fizikai felüdülés visszahat a lelki életre is; javul a közérzet és a szellemi teljesítmény. Nemcsak saját munkabíró-képességünk növekedését várhatjuk, de kihat a munkakedvre is — nemcsak a sajátunkra! Kisugárzik a környezetünkre, otthon éppúgy, mint a munkahelyen.

számára megrendeltük a Magyarországon kapható összes Braille-kiadványt, újságot, folyóiratot. Az érdeklődés gyakorlatilag nulla volt — mondta az igazgató.

Vajon miért?

— Nézze — folytatja a könyvtár vezetője — a Braille-írást szinte csak azok ismerik, akik születésüktől fogva vakok vagy nagyon kisgyermekkorukban vakultak meg, és intézetben nevelkedtek. ... És most képzeljünk el egy felnőtt korban baleset következtében megvakult embert, vagy azokat az öregeket, akiknek a látása már nagyon meggyengült, esetleg hályogot kaptak, vagy hályogműtét után vannak. Ezek nem ismerik a vakírást és nem is igen fogják már megtanulni. Sajnos a gyengénlátók is kimaradnak a normál könyvtári forgalomból, mert Magyarországon még nincsenek ún. öregbetűs (nagybetűs) kiadványok — gondolom — elsősorban anyagi okok miatt.

— Mi marad tehát a látásérültek számára?

— Az amit a veszprémi Oktatási Központ kezdeményezett néhány éve: a hangoskönyv. Regényeket, novellákat vettek fel kazettára, természetesen nem hangjátékosítva, hanem pusztán az eredeti szöveget. Ebből az anyagból vásároltunk már 11 könyvet, persze ez így meglehetősen drága volt, sokat nem vehettünk. 1985 januárjától a Művelődési Minisztérium a 19 megyei könyvtárnak és még 5 kiválasztott könyvtárnak, köztük nekünk is folyamatosan szállít hangoskönyveket. Ez nem kis dolog, mint

ahogy az sem, hogy a könyvek hangját színészek adják a vakoknak, minden ellenszolgáltatás nélkül.

— Ez csakugyan óriási dolog. És milyen a választék?

— Pontos adatokat még nem tudunk, de az már biztos, hogy sokrétű anyagot kapunk: prózai alapklasszikusoktól az élő irodalmon át a lektürig és a bestsellerig mindent. A magyar és a világirodalomból válogatva.

— Hogyan jutnak el a hangoskönyvek a rászorulókhoz?

— Elsősorban a szociális otthon és az öregek napközi otthonát akarjuk ellátni a szokottnál hosszabb kölcsönzési idővel, azután jönnek sorra az otthon élő gyengénlátók és vakok. Nekik négy hétre kölcsönözzük ki az egy-egy könyvet tartalmazó kazettákat, természetesen ugyanúgy ingyen, mint ahogyha könyvet kölcsönöznének.

— Csak egy bökkenőt látok itt: egy rosszul látó idős ember vagy egy korosabb vak meg tudja-e tanulni a magnó kezelést és egyáltalában: van-e magnetofonja?

— Ezzel a nehézséggel tisztában vagyunk. De a szociális otthonban az öregek otthonában ez könnyen megoldható; továbbá feltételezzük, hogy aki otthon él, annak van fiatalabb hozzátartozója és az segíthet neki. Végső soron pedig annak, aki járóképes, itt bent is rendelkezésre állnak a kazetták minden hétköznapon, napi 10 órán át; a mi zeneszobánkban nyugodtan hallgathatják.

— Említette, hogy a Braille

folyóiratokat senki sem kereste, és a Veszprémből vásárolt kazetták sem igen voltak forgalomban tudomásom szerint, holt szórólapon is és a helyi sajtóban is hirdették. Véleménye szerint lesz publicitásuk ezeknek az új kazettasoroknak?

— A rádió gondoskodott róla. Nem hinné, de így van: a rádió déli műsorában nemrég elhangzott a hír és szinte azonnal jelentkezett egy néni, hogy ő kérne ezekből a kazettákból. Biztos vagyok benne, hogy lesz forgalmuk a hangoskönyveknek... (k d)

(Megjelent a Fejér Megyei Hírlapban, 1986-ban)

SZONDA KLÁRA

Újjáépítés

Egy kattanás, és a rádió elhallgat. A szobára csend borul. Ez azonban nem az unalom vagy az érdektelenség csendje. Nem, nem. A csend elméledésre biztat. Mert, hogy is van ez? Az ember természetszerűleg egyszer megöregszik, csak az nem mindegy, hogyan. Megöregedni ui. sokféleképpen lehet: szépen is meg csúnyán is. Szépen az öregszi meg, aki a megöregedést nem várja tehetetlenül, ölbetett kézzel, hanem, amint halad előre a korban, már előre készül az öregségre, és amire eléri „újjáépíti” önmagát, és ha ez ugyan testileg lehetetlen, mert a test, ez a könnyen elhasználódó ócska rongy, újjá nem varázsolható, de a lélek, igen!

Nagyszerű példa erre az a tudós hölgy, akit egyik reggel mutatott be a rádió a „Hogy tetszik lenni?” c. műsorban. A hölgy 86 éve ellenére egyáltalán nem nevezhető öregnek, legfeljebb idősnek! Miért? Csak azért, mert ez a hölgy, többféle betegsége és nagyfokú gyengéllátása ellenére többször is újjáépítette önmagát, de annyira, hogy néhány héttel a riport előtt tért haza az olaszországi Perugiából, ahol az egyetlen művészettörténetet, irodalmat, zenét hallgatott és Dantét tanulmányozta egészen fiatal diákokkal együtt, természetesen olaszul! Ja, és tíz esztendőket kellett letagadjon az éveiből, nehogy szembekacagják... Összebarátkozott a tanárokkal annyira, hogy meghívták, térjen vissza újra! És ő készül is erre az újabb útra!

Nos, kedves olvasóim! Gyorsan nyújtsa fel az ujját az, aki úgy érzi, ő is meg tudná tenni ugyanezt?!

Jé, csak ennyien??? Hát ez ugyan nem sok!!! Pedig...

Nos, amikor elzártam a rádiót és rámszakadt a nagy csend, igen elgondolkodtam, mert így kellene megöregednie mindannyiunknak: szépen, értelmesen! Akkor sokkal kevesebb lenne a nyöstörgő, nyafogó öreg, aki terhére van nemcsak környezetének, hanem sajátmagának is! És ez biztosan rosszabb még az előbbinél is.

Igaz, sokkal kényelmesebb az embernek elengednie magát,

azzal a jelszóval, hogy „én már öreg vagyok”. Csak ülnek, ücsörögnek figyelve — na nem a világeseményeket, hanem a saját belső eseményeiket. Mert azok aztán lesznek ám bőven! Jön a sok „itt is fáj, ott is fáj”, ami egyre több időt vesz el egyéb értelmes dolgoktól. Erre lassan bekövetkezik egy valóban kóros állapot, mely többé vissza nem fordítható, mert végeredményben ez az egész betegségkomplexum lelkiállapoton nyugszik, ami a semmittevésből, a „már úgy sem vagyok jó semmire” elvből fakad. Erre a legkeményebb példákat lehet találni a különböző intézetek és szociális otthonok lakói között. Az ide kerülő emberek a szűkös mozgási lehetőség, a világtól való elzárttság és a teljes semmittevés követke-

tében teljes letargiába süllyednek, majd egyre cifrább betegségeket vélnek sajátjuknak, melyekbe annyira beássák magukat, hogy idő előtt el is pusztulnak. Van ennek ellenszere? Van! Ez pedig csak egyetlen szó: akaraterő. Ezt kell összeszedni és rendszeresen edzeni, természetesen nem a múlt keserves emlékeiben való vájkálással, mert az kész lélekgyilkolás, hanem a jelenben kell valami kapaszkodót találni, ami segít megteremteni belső békénket, szabadságunkat, mert akkor mentesíteni tudjuk magunkat a keserítő napi bosszúságoktól.

Végezetül csak annyit: 86 esztendőes egyetlen ember ugyan nem lehet mindenki, de kiegyensúlyozott, derűs öreg, igen!!! És már ez is valami.

A megsértődött puli

Tíz-, legfeljebb tizenkét éves lehettem, s a nyári iskolaszünetben nagyapám mellett juhászbojtárkodtam.

Bojtártársam egy puli volt — juhász nemigen boldogult puli nélkül.

Egy napon nagyapám elbalagott a közeli városba, a több száz birkát rám, és négy lábú „alkalmazottjára” bízta. Nagyapám bocskora nyomán rég felszáradt a reggeli harmat, amikor egy bokor tövéből láttam ám, hogy a nyáj húzódik a zsenge kukoricás felé.

Nosza, ugrasztom a pulit, és komótosan, felnőttesen, ahogy nagyapámtól láttam félkört in-

tetem a kezemmel. Hadd lássa Pamacs, most én vagyok a gazda! A puli nekiiramodott, s ahogy mutattam, karélyba terelte a nyáját — be egyenest a kukoricásba!

— A nemjóját — kaptam a fejemhez. Ordítozhattam, mutogathattam, hiába. Pamacs pedig a jól végzett munka örömeivel trappolt felém, s dicséretet várva boldog lihegéssel hemperedett a lábam mellé. Bizony, ma már szégyenlem, de akkor istenesen elpáholtam.

A puli hátat fordított, nekem, a nyájnak, az egész világnak és behúzott farokkal loholt az erdő széléig, egy bokor

A vak „idegen” a látók között?

Megjegyzések

A szociálpszichológia *előíté-
leten* olyan ítéletet vagy véle-
ményt ért, amit valakiről egy
más személy vagy csoport al-
kot anélkül, hogy ez a véle-
mény tényeken alapulna. Az
ilyen előítéletek meghatározá-
sa, illetve kialakítása vezet a
sztereotípiák képzéséhez, mint
pl.: a férfiak erősek, önzöek,
öntudatosak, agresszívek stb.,
a nők passzívak, önállótlanok,
támaszra szorulóak, félénkek stb.
Mindenki tudna számos példát
sorolni az ilyen sztereotípiákra.

Ezek igazak és hamisak egy-
szerre. Hamisak, mert mindig
kevesen vannak az olyanok,
akikre a sztereotípiák ráil-
lenek; igazak, mert egy nyelvi
közösség keretében a fogalmak-

kal kapcsolatot valósítanak
meg. Az olyan kifejezéseknek,
mint tipikus német, tipikus
francia közlési értéke van, mert
ebből a beszélgetőpartner
ugyanazt érti, amit a beszélő.
A sztereotípiák tehát fontosak,
ha könnyítik a megértést. Na-
gyon szívósak és egy másmi-
lyen tapasztalat csak nagyon
lassan képes feledtetni. Ez a
megfigyelés érvényes az előíté-
letekre is.

Stigmán a szociálpszicholó-
gia egy ember vagy embercso-
port külsőleg látható, esetleg
hallható jelét érti, amely őt
vagy őket másoktól — többnyire
negatívan — megkülönböz-
teti. Ide tartoznak a testi je-
lek, mint bőrszín, a faji ismer-
tető jelek (zsidók a harmadik
birodalomban), károsodások,

mint dadogás, vakság, süketség,
törpenövés stb. (Egy idegen ak-
centus már elérheti, hogy az
ember megjelöltté váljon!)

Az ókorban a stigmák olyan
jelek voltak, amiket a bűnöző-
kön ejtettek, hogy megkülön-
böztessek őket másoktól (rásü-
tött bélyeg, felhasított orr,
nyelv stb.). A kereszténységben
Krisztus jelét kapták a szent
emberek, mert az a jel jogosi-
tott vezekelésre, feltámadásra
és megváltásra.

A stigmakutatásban csak
olyan jelekről van szó, ame-
lyeket negatívan értékelnek és
előítélet- és sztereotípiakép-
zéshez vezetnek.

A stigmahordozót mások nem
semleges, egyszerű embertárs-
ként szemlélik, hanem stigmája
alapján sorolják be: vak, siket,
nyomorék stb. Egy ilyen fogal-
ommal kapcsolják össze szinte
kényszerűen az ide tartozó elő-
ítéleteket és sztereotípiákat.

Máskor, a stigmahordozó tulaj-
donságai, teljesítményei vagy
képeségei eleinte teljesen hát-
térbe szorulnak. Speciálisan a
vakok számára ez azt jelenti,
hogy őket a vakság alapján íté-
lik meg és az emberek olyan
magatartást várnak el tőlük,
hogy az megfeleljen a „vak-
nak”. Azoknak az embereknek,
akik még soha nem találkoztak
vakkal, ő „szomorú, komoly,
tehetetlen, érintkezésben gátolt,
hasznavehetetlen és emellett
más számos fogyatékosága
van”. Legtöbbször részvétet
vált ki. Másrészt azonban ma-
gas a zenei tehetsége, jó az em-
lékezőképessége, fokozott az in-
tuíciója és feltételeznek egy
hatodik érzéket is.

Mindenki tudja, hogy ez a

védelmébe. A nyáj közben há-
borítatlanul, nagy élvezettel
habzsolta a gyenge növényt.

Bántam már erősen, hogy
megvertem Pamacsot, próbál-
tam is rávenni, folytassa „mes-
terségét”, de ő bizony úgy zo-
kon vette a verést, hogy rám
se nézett.

Sértetlen kuporgott a bokor
tövében, és nem használt se
szép szó, se kérlelés, se pa-
rancs.

Mit volt mit tennem, elkezd-
tem a puli helyett lótni-futni a
nyáj körül. A birkák viszont
észrevehették a különbséget a
bojtárok között — ahány any-
nyi felé, széledt szét a mezőn.

Kénytelen-kelletlen, nem
tudván mit tenni négykézlábra
ereszkedtem, csaholtam és kap-

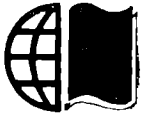
kodtam a birkák lába után. Így
talált rám hazatérő nagyapám,
s felmérte a helyzetet, rögvest
kitalálta a történeteket.

Rám is támadt azonmód: —
Te megverted a pulit!

Töredelmes vallomásom után
megmutatta, hogyan kellett
volna irányítanom Pamacsot.
A nagyapám adta jelre a puli
perdült-fordult és perceken be-
lül egykupacban bégetett a
nyáj a legelő közepén. Pamacs
pedig tüntetően kikerülve en-
gem, letelepedett nagyapám lá-
ba elé.

Másnap sikerült Pamacsot
megbékítenem — igaz, a reg-
gelim árán, ami után a puli
sértődését feledve a sajátját is
jóízűen elfogyasztotta.

Vasteleky Péter

sztereotípiák így nem igaz, — mégis ez az uralkodó vélemény rólunk, amellyel barátaink és ismerőseink körén kívül szembeszélünk. Bizonyára sok vak van, aki magatartásával ezt a sztereotípiát képviseli, mert a szenvedésekkel teli élet néhány vak gyermeket ebbe az irányba formál. Az olyan szülők, akik szégyenlik vak gyermeküket és elzárják kortársaik elől, sajnos még ma sem ritkák. A hosszas kórházi tartózkodás elősegíti a kórházi tünetek kialakulását. — A sérült gyermekek, nemcsak a vakok, gyakran túlzott féltésben nőnek fel, és önállóan maradnak.

Ezeket a veszélyeket ismerni kell és pedagógiaileg figyelembe kell venni, de maguk az érintettek is képesek a rájuk nyomott bélyegeket saját erejükkel legyőzni, mint ahogy számos példából is tudjuk. Egy kis történettel szeretném ezt illusztrálni.

Röviddel ezelőtt buszon utaztam a kutyámmal (sötét szemű, és fehér bot). Egy férfi ült mellettem és kis idő múlva aacheni tájszólásban kérdezte:

„Na, ember, hova utazik?”

Én: Laurensbergbe, a szociális otthonnál szállok le.

Aha, a szociális otthonnál, szóval ott lakik.

Én: Nem lakom ott, csak ott szállok le.

Na, nem lakik ott, de van ott egy a nők részére is, gondoltam Önöknél...

Én: Igen, nálam...

És Laurensbergben lakik?

Én: Igen.

Drága vidék, szép vidék, ugye?

Én: Drága vidék.

Nos, tehát ott lakik. És mit csinált a városban?

Én: A munkámat végeztem. Na, mi a foglalkozása? Aha, a főiskolán van. Mit csinál ott?

Én: Tanítok.

Micsoda, tanít?

Én: Professzor vagyok.

Aha, professzor, na ezt semmiképp sem hiszem!

A sztereotípiák és előítéletek azonban tények, melyeket el kell fogadnunk.

Ismereteink megkönnyítik a bepillantást embertársaink gyakran groteszk, hibás magatartásába és ez oda vezethet, hogy az összefüggéseket jobban átlátjuk, így higgadtan és derűsen reagálhatunk.

A később megvakultaknak, akik látó életük folyamán a „vak” sztereotípiát éppúgy elfogadták, saját megvakulásuk többek között azt jelenti, hogy konfliktusba kerülnek a sztereotípiával és önértékelésük csökken. Ezt a sztereotípiát nem akarják elismerni, öntudatuk tiltakozik ellene.

Az idők folyamán és a sors-társakkal való kapcsolat során látják be először, hogy a sztereotípiák semmiképp sem meghatározó, hogy a vakok között is vannak nagyszerű emberek kifogástalan magatartással, belső nyugalommal és derűs lelki-alkattal, akik egész mások, mint amilyeneknek feltételezik. Az ilyen sorscsapás legyőzése az ember érlelődéséhez vezethet, mert végül is mi nem a kényelmes és könnyű élettel vagyunk elégedettek, hanem azzal, ha a kihívásra pozitívan sikerül válaszolni. A vakság, mint minden károsodás, elengedhetetlenül állásfoglalást kö-

vetel. Lényegében két állásfoglalás lehetséges: az egyik, a sérülés állapotából a lehető legtöbb tőkét kovácsolni. Egy ilyen ember mondaná: „Itt vagyok, én szegény rokkant, sajnáljatok és gondoskodjatok rólam.” A másik lehetőség a kompenzáció: „Én járni akarom a saját utam, mindenkivel szemben és jól.”

Mind a két állásfoglalás tartalmaz bizonyos realitásvesztést. A betegségből nyert előny (egyébként a vakság nem betegség, hanem állapot — csak azért használom ezt a kifejezést, mert ez általános érvényű szakkifejezésként él) vezethet az igényességhez, ami elvileg nem megnyugtató, mert hiszen az állapot végleges. A veszély fennáll, hogy éppen, a rokkantak részéről ez az igényesség felszínre kerül és a rokkantakat általában hírbe hozza. (Mint ahogy nemrégben Dortmundban történt, a rokkantak tüntetései a szövetségi elnök ellen, tápot adnak ennek a feltevésnek.) Különben ez az igényesség legtöbbit az érdekelteknek árt.

Ha itt sok látássérült mohóságát kritizálom, az nem azt jelenti, hogy a rokkantak ellátásával minden rendben van. Javítani mindig lehet; de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az NSZK-ban elértünk egy olyan szintet, amit a fejlettebb országok közül is csak kevés ér el.

Az előny szerzés témájához egy kis élmény:

Nemrég egy hallgató és a vezető kutyám kíséretével egy forgalmas úton mentem. Véletlenül könnyedén összeütköztem egy szembejövő járókelővel,

valami, ami oly gyakran megtörténik, hogy többnyire már egyáltalán nem veszem észre. De a másik megfordult és morogni kezdett: „Hé, maga, krumpli van a szeme helyén? Nem lát, maga idióta!” Én csak legyintettem és tovább akartam menni, amikor odasúgta a hallgatóm: „A férfi vak!” Erre visszamentem hozzá és mondtam neki: „Ha Ön úgy gondolja, hogy vaksága miatt joga lehet minden embert eltéríteni, legorombítani, akkor ezzel nemcsak minden vak ügyének árt, hanem leginkább saját lelkét károsítja, önmagát teszi tönkre!”

Amikor meghallotta, hogy én is vak vagyok, az ügy természetesen nagyon kínos volt neki, és állandóan át akart térni a kutyára, mint beszédtemára.

Magatartása tipikusan olyan, amit egy vak megengedhet magának. Ezzel kapcsolatban megkérdeztem a hallgatót, mit érezne, ha ezzel az emberrel összeütközne, kicsit meglökné és erre az szidalmazná. Ő úgy vélte, teljesen össze lenne törve, hogy ezt a szegény embert meglökte.

De a másik állásfoglalás, a kompenzáció sem csak lehetőségeket rejt magában, hanem veszélyeket is. Bizonyos, hogy a szakmai siker, a jelentős jövedelem önállósághoz és nagy életkedvhez vezethet. A rokkantak politikája abból indul ki, hogy a szakmai siker a legfontosabb eszköz a társadalmi integrációhoz. De ismerjük azokat a nehézségeket, amelyek egy rokkant, akár egy vak munkába helyezésénél az ural-

kodó sztereotípiák miatt fel lépnek? Úgy véljük, hogy ezt csökkenteni lehetne egy jó, átlagon felüli, teljesítményarányos képzés és nevelés által. Gyakran ez a cél kimerül abban, hogy a jó képzés megkönnyíti a munkahelytalálást. Ez már integrációt jelent? Aki úgy gondolja, hogy jó teljesítményei által munkahelyén jó barátokra talál, az téved. Barátság, integráció és jó emberi kapcsolat nem kiemelkedő teljesítmények kapcsán keletkeznek, hanem ellenkezőleg. Ezek gyakran csak irigységet, rosszakaratot és bizalmatlanságot váltanak ki. A teljesítőképes vakok ugyanis nem illenek a sztereotípiába, megszegyenítenek másokat, megdöbbennek és bizonytalanná teszik őket. Azt, hogy milyen nehéz a munkahelyen elismerést, emberi melegséget és biztonságot találni, mutatja az a tény, hogy a vakoknak csak mintegy 7%-a érzi magát a környezetbe integrálva. Az a benyomás, amit a vak munkahelyén kollégáira tesz, a sztereotípián semmit nem változtat. Hiába öntudatos és teljesít átlagon felül, kollégái szemében ő csak kivétel, aki erősíti a szabályt. Jó teljesítményeit mindig kiváló képességeivel magyarázzák. Ha a sztereotipizálástól meg akar menekülni, akkor teljesítőképeségét állandóan bizonyítania kell. Az alacsony teljesítmények viszont megfelelnek az elvárásnak és készséggel általánosítják minden vakra.

A sztereotípiák és előítéletek mellett a vakokkal szemben fellép a részvét is. Éppen az utóbbi időben egy rokkantak

problémáival foglalkozó nyílt fórumon sokat vitatták ezt és ott lehetett hallani azt a véleményét, hogy a rokkantaknak nem részvétre, hanem megértésre van szükségük. Ez igaz és hamis egyszerre. A részvét pozitív érzés, ami segítőkészséget vált ki és a rokkantakat sok nehézségen átsegíti. A részvét is érdeklődés — aki sajnál, az már tesz valamit. A tartalma az, ami elviselhetetlen, főleg az érdekeltek számára. A legtöbb ember mentes a meglepődéstől, amit a vakokkal való találkozás vált ki. Mások ezzel szemben elvárják, hogy a vakok hálásak legyenek, amiért jó szívvel, részvéttel segítik. Sem a részvét, sem a hála nem állandósítható. A részvét könnyen átalakulhat ellenszenvvé és elutasítássá. Így az integrációnak nemcsak a sztereotípiát, de a részvét is útjában áll. Mindezekkel az érzésekkel számolnunk kell és szólnunk kell róluk.

A munkahelyi integráció egy jól működő kapcsolat- és válaszreakciórendszer feltételez. Természetesen mindkettő magától alakul ki az emberi kapcsolatokban, mégsem kellene a véletlenre bízunk, hanem magunknak is minden lehető meg kellene tennünk, mert az integráció a látók világába első sorban a munkahelyen nem sikerül és ezáltal meghátrálás, lemondás történik. A kapcsolatfelvételi kísérletek számos fájdalmas tapasztalattal jártak. A vak sorstársai között jól érzi magát, köztük nincs másság érzése. Nem kell jószándékú tapintatlansággal számolnunk. Az emberi együttlét mindenütt

problématis, de a legtöbb szó a rokkantak összetartozásáról esik. A „rokkantak közössége” igazán az otthonokban élők között tapasztalható, a többiek csak kivételek.

Az integrációnak egy teherbíró bázisát jelenti bizonyos szövetségi tisztségviselők sorsársi közössége. A szövetségen belül tekintélyre tesznek szert, fellépnek külső helyeken, innen van a szövetségi tisztségviselők biztonsága. A legtöbb rokkant számára a család visszavonulási területet jelent. Ez az a terület, ahol őt megértik, ahol biztonságban érzi magát. Mégsem szabad a családot eszményíteni. A biztonság menedékké válhat, amit az ember különösen egy rokkantnak kíván, de gyakran nem ezt nyújtja. Ekkor következik be az egykedvűség, letörtség, a személyiség és önállóság elvesztése; kapcsolódik a gyámsággal.

Mindezek az elgondolások negatív voltak miatt fölöslegesek lehetnének, ha nem az idegenség dilemmájának legyőzéséhez járulnának hozzá. A rokkantak és környezetük között ki kellene alakulnia egy kapcsolatrendszernek, ami megengedné, hogy máságuk realitásvesztését félelem nélkül, baráti szavakkal fejezzék ki.

A látók közötti kapcsolatok többsége a szemem keresztül történik. Majdnem minden érzés először a szemekből olvasható. Az emberi kapcsolatokban a puszta technikai folyamatokat is a tekintetek, vizuális jelzések irányítják, melyek kísérik a beszélgetést és nem lebecsülendők. A szemekkel jelezzük a beszélgetéskészséget,

a válaszra felszólítás is vizuálisan történik. Szavainkat arcjátékkal és taglejtésekkel kíséjük — ami többé-kevésbé mindig öntudatlan! A látó alkalmazza ezeket a kommunikációs eszközöket a vakkal szemben is, éppen ezért, mert öntudatlanul történik. Mivel hatása nem tudatosult, a begyakorolt jelzésrendszer nem működik, zavart, tanácstalan és könnyen hajlamos lesz néhány hibás visszajelzést a beszélgetés iránti érdektelenségként értelmezni. Hasonlóan jelenik meg a vaknál is: Nagyon csodálkozik azon, hogy szól valakihez, akiről tudja, a közelében van, de az nem válaszol neki. Az értelmezés könnyű: Nem akar velem tovább foglalkozni. A következmény mérgeződés, csalódás és meghátrálás lesz. Az értelmezésnek helyesnek kell lennie, mert a vaknak nagyon könnyű tévedni, ugyanis a legtöbb ilyen kommunikációs zavarnál hiányzik a beszélgetés vizuális előkészítése. Talán a másik egyáltalán nem akart beszélgetni, egy közelben folyó beszélgetésre figyelt, szundikált, szellemileg távol volt vagy kinézett az ablakon. Mindez akadályozza az akusztikai észlelést. Az emberek egyáltalán nincsenek tisztában azzal, milyen messzire „hallanak” a szemükkel. A fül csak akkor kapcsol felvételre, ha a szemek is jelzik a felvételkésztséget. Természetesen a hangos beszéd vagy az éles zöreij is felkelti a figyelmet, de mégsem ez a normál eset. Ezek a folyamatok tudatosak, így könnyen szóba hozhatók és a félreértések megmagyarázhatók, mégis

ezen nagy és tudattalan rész vezet a kétoldalú meglepetésekhez, ahol magyarázat szükséges.

Ismét egy kis élmény: Nemrégiben előadást tartottam egy igen érdeklődő kör előtt. A szünetben megkínáltak kávéval, de különben egyedül maradtam. Mialatt mások kis csoportokban beszélgettek. A záró vita kezdete előtt szóba hoztam ezt. A meglepődés után közölték: nem jelentkeztem felszólalásra. Hogyan kellett volna tennem...? Igen, valakihez odamenni, valakit... ó igen, a ránézés nekem nem megy! Tehát: technikai nehézségek a kapcsolatfelvételben, a kapcsolat-készség hiányos vizualitása. Más vakok, akik szintén gyakran tartanak előadásokat, hasonló tapasztalatokkal rendelkeznek.

Nem igaz, hogy az ember csak a szemével lát és a fülével hall. Az ember „lát” és „hall” a tapasztalataival, reményeivel, elképzeléseivel, elvárásaival, vágyaival és kívánságaival. Ez természetesen minden embernél így van, mégis több módja van annak, ahogy a látók észleléseiket rendszerezik és kiértékelik, úgyszólván ez a „rendszerben rejlik”. Azaz a bevált rendszer olyan nem szóbeli jelzésekkel működik, melyek a kapcsolat kísérői. A kérdés: „nem látsz engem vagy nem akarsz látni?” egy vakkal szemben értelmetlen, tárgyitalan vagy tapintatlan, minden esetre meglepő, mivel nem tartozik a rendszerhez. A vaknak és a látónak saját környezetében saját realitása van. Ez természetesen minden emberre igaz. Minden

ember megszerzi a maga tapasztalatait, azaz mindent az alakít, amit megél, amit hall, amivel szubjektív módon találkozik. A látók és vakok közti kapcsolatban speciális technikai realitásvesztés van, mégpedig mindkét oldalról. Mit tegyünk? Csökkenthetjük ezt a realitásvesztést? Ha igen, hogyan? Az, hogy a látó környezet legyen felkészítve a vakokkal való kapcsolatra, utópia. Számos ember van, aki soha életében nem ismert vakot. Szükséges lenne, hogy az emberek megszüntessék a kapcsolatfelvételi nehézségeket, vak és látó tanulók együtt tanuljanak; mindez illúzió, mert az NSZK-ban csak mintegy 1000 iskolaköteles vak van. A nevelő feladat tehát a vakok pedagógiájára hárul. A vakoknak képesnek kell lenniük — a látókhöz hasonlóan — elfogulatlan kapcsolatremtésre. Tudniuk kellene, el-sajátítaniuk, hogy a látó embereket milyen realitás veszi körül és miben áll a látók és vakok közti kapcsolatok problémája. Ezek a nehézségek csak a tudatunkban léteznek, csak egy része a beszélgetésvezetésnek, a kapcsolatfelvételnek, ezek a nehézségek, melyeken a kölcsönös realitásvesztések alapulnak, barátaim és szakavatottan szóba hozhatók.

Azok a vakok, akik erre képesek és ezt meg is teszik, meggyőződhetnek arról, hogy beszélgetőpartnerükben igen érdeklődő és figyelmes hallgatóra találnak. Mert igen kevés az olyan ember, aki a látás beszédben és kapcsolatfelvételben való jelentőségének tudatában van, úgy, hogy az emberek az ilyen beszélgetésekben nemcsak

a vakok realitásáról, hanem saját magukról és realitásukról is értesülnek. Kevés ember van, aki ilyen tanulási folyamatban ne lenne érdekelt.

Természetesen nem a mi feladatunk lenne és meg is haladná lehetőségeinket, hogy az utcán az embereknek, akik segítenek nekünk, ezeket az összefüggéseket megmagyarázzuk; itt a segítségért egy sima köszönöm szépen-t adunk. Lehető, szükséges is ez azokkal az emberekkel szemben, akikkel nap mint nap találkozunk: családtagok, kollégák, barátok.

A látók vakokról alkotott elképzeléseihez tartozik, hogy ők zárkóztak, igénytelenek és hálásak. A hálaérzés szinte természetes reakció a segítségre. Mivel a vak segítségre szorul és gyakran kap segítséget, elvárják tőle a hálásságot. Ezt az érzéskapcsolatot továbbgondolva eljutunk a segítő törvényszerű fölényérzetéhez és a segítségre szoruló prejudikált alárendeltségéhez. Hogy ez az okozati lánc nincs így — vagy csak ritkán igaz — közismert. A vaknak is van energiafeszültsége, ami kitöréshez vezethet. Gyakran torkig van az állandó idegen segítségtől való függéssel és nehezebbre esik, hogy minden apró segítségért hálás legyen. Az ilyen lelki nehézségek emberiek; ha a vak ezeket néha figyelmen kívül hagyja, az nem illik bele a képbe, amit róla alkot a látó. Teljesen érthető, hogy a környezet meglepődéssel és zavarral reagál, ha a vak felhalmozódott reakcióinak szabad folyást enged, de a vak normális, könnyed magatartását is gyakran agresszívnek érzi. A pszichikai reak-

ciólánc, ami ehhez az érzéshez vezet, egyértelmű. Képzelnék el, hogy egy vak részt vesz egy vitaülésen, ahol segítenek neki, megmutatják a helyét, a büféből hoznak neki megrakott tálcát, a húst esetleg felszeleltelik — minden segítséget megadnak neki, amire rá van szorulva és ő ezért hálás is. De vitában önálló véleményt képvisel, amely partnerének, aki éppen segített neki, ellentmond, akkor ezt nem az egyéni szellem megnyilvánulásaként fogadják, hanem agresszivitásnak érzékelik. A vak bizonytalan érzései közötti diszkrepancia és a szelleme frissességének elfogadása a látó számára nem könnyű. Ez tény, amit tudomásul kell venni, világunkba magunkat és a látókat is be kell vonni és pedagógiailag feldolgozni. Ha ezt nem tesszük, idegenek maradunk ott is, ahol nem lenne szükséges.

A vakoknak gyakorolniuk kell, hogy embertársaiknak barátságosan és szakértelemmel rámutassanak ezekre a nehézségekre. Ez nem könnyű, mert a vak hajlamos arra, hogy szemtelenül, ingerülten vagy visszavonulással reagáljon, ha a kapcsolatfelvétel kísérlete nem sikerül. A rosszul sikerült kapcsolatfelvételek okai meghatározhatók és megbeszélhetők, el kell sajátítani. Az emberek az őszinte szavakért többnyire igazán hálásak és nem olyan zárkóztak, mint sok vak gondolja.

Így hát a vakok szakmai képzettsége mellett tekintettel kellene lenni a vakok látókkal együtt való képzésére, művelődésére. A stigmafelismerés számunkra nem hízelt, az előíté-

letek, amelyek velünk szemben állnak, fájdalmasak, de szembe kell szállnunk velük! A pozitívan legyőzött nehézségek sokasodnak — de az élet senkinek sem könnyű. Az évente mintegy 12 ezer öngyilkos az NSZK-ban ezt bizonyítja.

Azt a mindenütt jelentkező követelményt, hogy a látók a vakokkal együtt tanuljanak, csak a családtagokkal és munkatársakkal szemben lehet megvalósítani. Elsősorban azonban a vakok ellátásában szakembereket kell képezni, akik a vakot erre alkalmassá teszik.

Nekünk vakoknak meg kell tanulnunk, másokat gátlásainkon átsegíteni, elfogulatlanul közeledni az emberekhez, tolatás nélkül tevékenykedni, saját realitásvesztésünket és másokkal szembeni öntudatunkat tartani és kifejezésre juttatni, másoktól a részvét érzését elvenni, amely minden kapcsolatot feszélyezetté tesz, sem előnyszerzésre, sem túlkompenzálásra nem törekedhetünk.

Meg kell tanulnunk helyzetünket elfogadni, önsajnálattal nélkül gondolkodni, határainkat akceptálni anélkül, hogy túl szűkre szabnánk, az önmegvalósítás új partjait, talán művészi területeket felfedezni és emellett jó értelemben mégis dilettánsnak maradni. Egy ilyen feladatteljesítés vezethet becsapódáshoz és rezignációhoz is. A nevelők és ellátók sok beleélést adhatnak, ami jó légkört teremt, ahol önbizalom és bátorság születik, a nagyon elcsüggedt embereket felrázni és visszatartani.

*Prof. dr. Kürthy Tamás
Fordította: Nyúl Krisztina*

Orbán Dezső festőművész 102 éves

Felfigyeltünk a Petőfi Rádió egyik július végi kulturális szemléjében elhangzott beszélgetésre. Túl a százon, a 102. életév felé halad Ausztráliában, Sidneyben Orbán Dezső magyar festőművész. Élete utolsó évtizedében teljesen elvesztette látását, de vállalva sorsát, manapság is rajzol. Bizonyára nemcsak kiváló gyakorlottsága, hanem mondanivalója, emlékezete, a mai életéről szerzett információinak és alkotóképességének összetevői érlelték meg Fények és vonalak című alkotását is. Példája annak, hogy ki-ki ha lehet — folytassa képességeinek kifejtését. Ezzel nemcsak saját magában megfogalmazódott gondolatait fejezi ki, hanem összeköti környezetével is mondanivalóját.

Kicsoda Orbán Dezső: Mit rejt a száznál több esztendő? — joggal kérdezzük ezután. Fiatalon csatlakozott, mint alapító a Nyolcak képzőművészeti társaságához. A század első évtizedében a magyar radikalizmus, az élet gyökeréig megújítást kereső és kiharcoló írók, művészek csoportját alkották

azok a fiatal emberek: a költészetben és irodalomban Ady Endre és Bölöni György, a gondolkodásban Lukács György, a zenében Bartók Béla. A képzőművészet eszközeivel a Nyolcak küzdöttek azért, hogy új látásmód, új életvállalás, a társadalmi igazságosság kiváltói legyenek és a magyar festészetet közelebb hozzák az európai irányzatok lüktetéséhez. A közvetlen érzékelés, a naturalizmus és impresszionizmus festészetétől elkanyarodva az érzékelhető látvány mögé néztek, ezért erős vonalakba redukálták, sűrítették észleléseiket, amit a kubizmus irányzata jelöl. Budapesti kiállítások sora mutatta, hogy készül a monumentális, drámai méretű, forradalomra hívó, művészi alkotások sora. Valóban, a Tanácsköztársaság idején jelentős hozzájárulást adtak a művészet eszközeivel népünk jobb életért folytatott harcához.

Még néhány közelebbi adat Orbán Dezsőről.

Győrött született 1884. november 26-án; Budapesten és Párizsban tanult. Kik is voltak kortársai és barátai — a Nyol-

cak körén belül: Kernstock Károly, Berényi Róbert, Czigány Dezső, Czóbel Béla, Márffy Ödön, Poór Bertalan és Tihanyi Lajos. Márffy és Lesznay Anna részben szobrászok, grafikusok. Az avangard, az előretörés a haladás irányában volt a jellemzőjük. Egy jó évtizedig közösen állítottak ki, majd külföldi utak következtek. Orbán Dezső Budapesten az Ernst Múzeumban, a Nemzeti Szalonban és más kiállítóhelyeken jelent meg tárlataival, de Köln, Berlin, Bécs közönsége elé is kiállította képeit. Orbán Dezső Budapesten az Atelier művésziskolát hozta létre. A Nemzeti Galéria őrzi fiatalabb éveiből az Ősz a Margitszigeten c. tájképét. A II. Világháború viharfelhőinek, a fasizmusnak tornyosulása elől Ausztráliába utazott 1939-ben és Sidneyben él azóta, saját stúdiójában tanít. Könyve bevezetés a művészetbe: Layman's guide, a művészetet tanulók és érdeklődők kézikönyve.

Különleges jelentőségűnek tartjuk, hogy bár elveszítette látását Desidery Orbán, mégis van mondanivalója és azt tollal, tussal, fekete és színes vonalakkal — korábbi gyakorlottságának felhasználásával, ma is képekben rögzíti. — Ha Tompa Mihály buzdított az éneklésre: Fiaim, csak énekeljetek, — akkor Orbán buzdít arra: látásmaradványodat is használd fel és ha köd és éjszaka vesz is körül, akkor is vedd a tollat, a füzetet és rajzolj!

Ezt tanuld, élvezd, kapcsolódj általa...

Dr. Szőnyi György

Látássérült zenészek V. előadói versenye 1988-ban

1. A Föderatív Bizottság meghirdeti az V. nemzetközi előadóművészi versenyt fiatal látássérült zenészek számára. A versenyt Prágában, 1988-ban rendezik, a fiatal látássérült zenészek konzervatóriuma alapításának 40. évfordulója tiszteletére.

2. A jelentkezési lapot és a versennyel kapcsolatos bármiféle levelet a következő címre kell küldeni: Federalní Vybor Svazu invalidu, Karlinské nám. c. 12, Postovní prihradka 25, 186 03 8-Karlín.

3. A versenyen látássérült zenész előadók vehetnek részt, olyanok, akik 1988. március 13-ig (a verseny megnyitónapja) betöltik 18. életévüket s olyanok, akik 35 évnél nem idősebbek s akik megfelelnek a feltételeknek. A versenyen azok vehetnek részt, akiknél megállapított a látássérülés valamilyen foka, ami a látássérült szervezetek tagsági feltétele is. A versenyen nem vehetnek részt azok, akik korábbi — látássérült előadónak rendezett — versenyen díjnyertesek voltak.

A Fogyatékosok Szövetségének Föderatív Bizottsága finanszírozza a verseny ideje alatt a résztvevők szállás és étkezési költségét. Az utazási költséget minden résztvevőnek magának kell fizetnie. Egy kísérő személy költségeit is a Föderatív Bizottság vállalja.

4. A verseny két szakaszra oszlik:

a) Az előzetes jelentkezést 1987. május 30-ig kell írásban

megküldeni a 2. pontban feltüntetett címre.

Az előzetes jelentkezésen fel kell tüntetni:

1. milyen hangszeren játszszik,
2. a születési év,
3. a látássérülés megnevezése és foka,
4. iskolai végzettség (évszámmal).

A szervezőnek nem áll módjában a pontírású kottát leírni, ezt a résztvevőknek maguknak kell leírniuk.

b) A látássérülést orvosi igazolással, vagy a megfelelő szervezettel igazoltnak kell. A kötelező beadványokat a 2. pontban megadott címre kell elküldeni, 1987. szeptember 30-ig. A jelentkezőket — a beadványok megtekintése után — 1987. november 1-ig tájékoztatjuk arról, hogy megfelelnek-e a feltételeknek. Ezzel egyidejűleg a résztvevő megkapja a verseny általános programját és a munkatervet.

5. A versenyt az alábbi ágazatokban hirdetjük:

1. fuvola, 2. klarinét, 3. trombita, 4. vadászkürt, 5. harsona, 6. hegedű, 7. mélyhegedű, 8. nagybőgő, 9. zongora (tangóharmonika), 10. gitár, 11. ének.

6. A versenyen csak egyéni leg lehet fellépni. Az 1. és 2. fordulóban zongorán, gitáron, tangóharmonikán csak szólójáték a megengedett, egyéb számokban pedig, a verseny mindhárom fordulójában csak zongorakíséret a megengedett. A kíséret nem kötelező. Amennyiben a versenyző kísérel

szeretné előadni a művet, s nincs megfelelő kísérője, abban az esetben a szervezők biztosítanak számára kísérőt.

7. Minden fordulóban, mind-egyik előadói műfajban lesz kötelező szám, amit emlékezetből kell eljátszani.

8. Mindegyik előadói kategóriában három díj kerül kiosztásra:

- I. díj: 10 ezer csehszlovák Korona
- II. díj: 6 ezer csehszlovák Korona
- III. díj: 3 ezer csehszlovák Korona

A zsűri egyéb díjakat is kioszthat.

9. A zsűri 12 szakértőből fog állni, akik nagy tapasztalattal rendelkeznek. A zsűri egyharmada külföldi szakemberekből fog állni.

10. Lehetőség szerint minden előadásról magnófelvétel készül, hogy vita esetén a zsűrinek lehetősége legyen az ellenőrzésre.

11. A verseny győztesei egy ünnepi hangversenyen mutatkoznak be, ahol megkapják a díjakat és az okleveleket.

12. A zongorakísérettel való gyakorlásra az I. fordulóhoz 45 perc, a II. fordulóhoz 60 perc, a III. fordulóhoz 90 perc áll rendelkezésre.

napjáig a verseny titkárságához. Címe:

Svaz invalidu, Federalní vybor, Karlinské nam. 12, Post. prihr. 25, 18603 Praha 8-Karlin.

7. A művet a verseny zsűrije fogja elbírálni, amely szakértőkből fog állni. A győztesek ünnepélyes eredményhirdetésére 1988. májusában, a látássérült zenei előadóművészek V. nemzetközi versenyének megnyitóján kerül sor.

A győzteseket a Fogyatékosok Szövetsége térítésmentesen vendégül látja Csehszlovákiában.

8. A verseny győztesei a következő díjakat vehetik át:

- I. díj: 10 ezer csehszlovák Korona
- II. díj: 6 ezer csehszlovák Korona
- III. díj: 3 ezer csehszlovák Korona

valamint az EBU díjai is kiosztásra kerülnek.

9. Egyidejűleg a versenyt kiírják szóló hangszeres, 3 vagy 5 tagú — bármilyen összetételű — együttes művére. Erre a kiírásra is az 1—11 pont útmutatásai érvényesek, kivéve a díjakat, melyek a következők:

- I. díj: 3 ezer csehszlovák Korona
- II. díj: 2 ezer csehszlovák Korona
- III. díj: ezer csehszlovák Korona

10. A zsűri döntése a verseny eredményekről végleges. A zsűrinek jogában van egyéb díjakat is kiosztani jelentős művekért.

11. A verseny szervezője magára vállalja a másolatok elkészítését, a szerzői jogok tiszteletben tartásával.

Látássérült zeneszerzők IV. nemzetközi versenye

A verseny feltételei:

1. A versenyen látássérült zeneszerzők vehetnek részt. A versenyzők életkorát nem szabják meg. A látássérülés fokát orvosi igazolással és a látássérült szervezet javaslatával kell alátámasztani. A versenyre a szerzők ajánlhatják saját szóló vagy kamara művet (a kamara műveket 1—9 előadóval). A versenybe tánczenei művek nem kapcsolódhatnak be.

2. Egy szerző több művet nyújthat be.

3. A verseny névtelen. Minden mű egy jeligét kap. Minden partitúra mellé egy lezárt borítékot kell csatolni a mű megnevezésével és a jeligével. A boríték belsejébe — olvashatóan — kérjük feltüntetni: a szerző nevét, életrajzát, első-sorban művészeti tevékenységét, az orvosi igazolást a lát-

tássérülés jellegére vonatkozóan, valamint a megfelelő szervezet ajánlását. (Lásd az 1. pontot.)

4. Minden művet fekete-fehér kéziratban és jól olvasható formában kell benyújtani, hogy sokszorosítani lehessen. Amennyiben a zeneművet szöveg is kíséri, akkor azt az alábbi nyelveken kell írni, vagy az adott nyelvekre fordítást készíteni: cseh, orosz, angol, francia, német, spanyol.

5. A versenyre csak 1984. után alkotott műveket lehet benyújtani és azokat, amelyeket nem nyomtattak ki, nyilvánosan nem játszották és amelyeket a rádió teljes egészében vagy egyes részleteiben nem sugárzott.

6. A művet a zsűrinek 1987. október 15-ig kell benyújtani, vagyis a fehér bot nemzetközi

VAK KÜLTÖK VERSEI

TÓTH LÁSZLÓ

Mint varjak a viharban

Porladnak bennem rég kimondott
szavak
S viharrá nő egy-egy régi sóhaj.
Mégkopott fények árnyéka nő
bennem
S áfonyátzt érzek sok régi csókkal.

A hangok vize vad morájjá
tompult
és keserű lett a rózsailat.
Úgy látom már az elhagyott
éveket,
mint ki hosszú útról visszapillant.

Tele van még az erdő madárdallal,
de bennük az ősz némasága int
Rozsdás lett kerti bokrom koronája,
melyet millió dércsillag díszít.

A dombot az ősz ködleppellel fedi,
s az avarra új szőnyeget terít
A jákról a lombot úgy pergeti le,
mint síró árvák hulló könnyeit.

Az őszi barázdán csillog a napfény
Tört varázslatként visszatükrözik
Levetve már a nyári szép ruháját
a föld halotti díszbe öltözik.

A vándormadarak rég messze
mentek.
Az esték hűvös árnyként fogadnak
Pisla szemekkel néz az éjszakába
sok bezárult, fénytelen ablak.

A reggeli szelek arcunkba marnak
és ott hordozzuk fogaik nyomát
míg fagybilincsebe vert álmaink
örzik
az emlékeknek végtelen sorát.

A holnap reménye nem ad új erőt.
Gondjainkat feledés takarja...
És egyre messzebb megy velünk
az élet;
sodródunk, mint varjak a viharban.

JUHÁSZ IMRE.

VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI

Újra süt a nap

Az 1986. évi Irodalmi Pályázat prózai kategóriájában
I. díjjal jutalmazott pályamű

Még nem kelt fel a nap, de a keleti ég alján vöröslő fény jelezte, hogy már csak percek vannak hátra és a tűzkorong látható lesz a föld peremén. Kellemesen hűvös nyári reggel volt, a levegő tiszta, még csak ködfoszlányokat sem lehetett látni. Az úton gépkocsi halad a város felé. A volán mögött Várnai Zoltán ül; nyugodt, higgadt fiatalember. Soha nem ragadta el a száguldás mámorra, mint általában a hozzá hasonló huszonéveseket. A kilométeróra nyolcvanat mutatott. Éber szemekkel figyelte az utat, mely egyenes volt. Nagy távolságot beláthatott. Az út mellett jobbról erdő húzódott kissé az út fölé magasodva. Az erdő felől két méter magas part szegélyezte az utat, míg a másik oldalon ugyanilyen mélység; selymes fűvű, tarka virágos rét. Az út szélén fehérre meszelt védőkorlát figyelmeztette a járművek vezetőit óvatosságra és nagyon sokszor megvédte őket, hogy járműveikkel lesodródjanak a mélységbe.

Az erdőben kóbor kutyák kisebb őzfalkára akadtak, azok az út felé menekültek, de a kutyák üldözőbe vették őket. Az erdőszélre érve a partról nyolctíz őz egyszerre ugrott az útra, közvetlen Várnai Zoltán kocsija elé.

A fiatalember nem látta, nem

is láthatta a közelgő veszélyt, mintha égből pottyantak volna szegény kis állatok a kocsi elé. Zoltán azt sem tudta, mi az, ami a szemei előtt megjelent és szinte alakatlan árnyékként lebegett, elzárva a látás lehetőségét; hirtelen a fékre lépett és keze önkéntelenül mozdult a kormányt balra rántva. A következő pillanatban hangos csattanással ütközött a kocsi a védőkorlát oszlopának, s a lendület át dobta a korláton s néhány bukfencezés után megállt a réten, oldalra dőlve. A motor még néhányat hörgött, mint a beteg tüdő, aztán végleg elhallgatott.

Hamarosan újabb kocsi közeledett az úton. Jóelőre látták, hogy valami sötét alak fekszik az úton. Csak amikor közel értek, akkor ismerték meg, hogy az a sötét valami egy őz, amit Várnai kocsija elkapott és közel az út széléhez dobta. Amikor odaértek, kiszálltak a kocsiból és a szerencsétlenül járt állatot nézegették, egyikük a rét felé tekintve észrevette Várnai kocsiját. Mindannyian odamentek, s látták, hogy a fiatalember a kocsiban van. A kocsi szélvédő üvege az arcát összevagdosta, szinte felismerhetetlenné tette. Egyikük azonnal visszament a kocsijához, hogy a városba menjen a mentőket és a rendőrséget értesíteni. A többiek igyekeztek az-

alatt a fiatalembert a kocsiból kiszabadítani.

A mentők és a rendőrség szinte egyidőben érkeztek a helyszínre. A ronccsá zúzódott kocsiból kiemelték a szerencsétlen fiatalembert. A parton csak nehezen tudták felvinni az útra, hol a mentő várakozott.

A baleseti osztályon először a vértől kellett megtisztítani a fiatalember arcát, csak azután lehetett látni a sérüléseket, Csúnyán összevagdosták arcát a szilánkok, s ami már az első pillanatban is súlyosnak tűnt: mindkét szeme körül az arca tele volt szilánkokkal. Hogy szemei mennyi károsodtak, ezt még nem lehetett megállapítani, mert lezárult szemhéjait nem tudták felnyitni.

Pár napig eszméletlenül fekvő. Szülei és menyasszonya meglátogatták. A szülők kétségbeesetten vették tudomásul, ségbeesetten vették tudomásul azt, ami történt, de amikor fiúkat meglátták, kétségbeesésük még fokozódott. Barbara, a menyasszony szinte tudatán kívül volt. Csak állt az ágy előtt, mintha megmerevedett volna. Mozdulatai olyanok voltak, mintha nem is a sajátjai lennének, hanem valami gép mozgatná a tagjait. Szemeit elhomályosították a könnyek. Nézte a fiút. Nem sírt, ahhoz sem volt ereje, csak a könnyei peregtek az arcán lefelé. Ha szóltak hozzá a szülők, nem hallotta. Amikor távozni akartak, hiába hívták, gondolatai, ha voltak, akkor messze jártak, valahol nagyon messze, ahova a hívó szó nem hallatszott el.

Az orvosok kérték a szülőket, hogy addig ne látogassák

a fiút, amíg magához nem tér. Nincs is értelme a látogatásnak. Próbálták őket megnyugtatni, hogy a fiú állapota nem annyira súlyos, mint azt a látszat mutatja. Elmondták, hogy szándékosan hagyják eszméletlen állapotban, így nyugodtabban viseli az eseményeket, mert ha magához tér, biztosan nem tudja nyugalmát megőrizni, pedig most nagy szüksége van rá. Hogy a szeme milyen károsodást szenvedett, azt még nem tudták pontosan megállapítani, annyit azonban már tudtak, hogy súlyos állapotban van. Azt, hogy mennyit tudnak rajta segíteni, azt még jósolni sem merték, mindössze annyit ígértek, hogy minden lehetőséget megtesznek vele.

Napok teltek el így. A fiún egyre jobban mutatkoztak az élet jelei. Egyre többet mozgott. Beszélni ugyan még nem beszélt, de az orvosok várták, hogy minden pillanatban megszólalhat. Erre sem kellett sokáig várni.

A délutáni viziten az osztályorvos elmondta a főorvosnak, hogy a nap folyamán a javulásnak milyen jeleit tapasztalták. A főorvos azt mondta, ha reggelig nem tér magához, akkor kezdjék el a mesterséges élesztést, aztán tovább mentek. A fiú az utolsó szavakat hallotta, de fogalma sem volt arról, hogy hol van.

Megpróbált visszagondolni, eredménytelenül. Arra sem emlékezett, hogy eljött hazulról, arra pedig, ami később történt, még kevésbé. Emberi hangokat hallott maga körül, illetve csak suttogásokat. Ismeretlenek voltak ezek a hangok. Nem értet-

te, hogy mit beszélnek, csak néha jutott el egy-egy olyan szó a füléig, melynek jelentését tudta. Fájdalmat nem érzett, teste azonban úgy elnehezedett, hogy mozditani sem tudta.

Sokat gondolkozott azon, hogy hol lehet és kik azok, akik körülötte vannak. Nem vezetett eredményre gondolkozása. Kérdezni nem akarta, arra gondolt, hogy magától is rájön és akkor megvilágosodnak előtte az események.

Éjfél körül az éjszakás nővér járta körül a kórtermeket, s látta, hogy Zoltán takarója csaknem lecsúszott, odament az ágyhoz és a takarót felemelve újra a fiúra terítette. Zoltán nem tudta mire vélni a csendességet, ami körülötte van. Az ő gondolataiban most nem voltak nappalok és nem voltak éjszakák, neki mindegy volt, nem is gondolt arra, hogy ezek is léteznek. Tulajdonképpen semmire sem gondolt, az ő tudatában most csak üresség, csak betöltetlen tér volt. Most egy pillanatra mintha más lett volna a gondolatvilága, mintha tudatában a kíváncsiság kezdett volna megelevenedni. — Hol vagyok? — kérdezte suttogva, de nem úgy, mintha mástól, hanem csak önmagától kérdezte volna.

A nővér egy pillanatra meglepődött a hangtól, váratlanul érte, mert semmi jele nem mutatkozott annak, hogy a fiú visszanyerte eszméletét.

— A kórházban — felelte, de a hangjában ugyanolyan bizonytalanság érződött, mint a fiúéban.

— Miért vagyok itt? Mi történt velem? — kérdezte tovább a fiú.

— Karambolozott — felelte a nővér — és egy kicsit összetörte magát.

— Éhes vagyok — mondta alig hallhatóan.

— Nem tudom, hogy adhatnék-e valamit? Reggel biztosan magának is hoznak enni.

— Most éjszaka van?

— Igen.

— Akkor azért van ilyen sötét?

— Azért. Most megyek és megkérdezem az ügyeletes orvost, hogy hozhatok-e magának valamit enni.

A nővér lélekszakadva rohant az ügyeletes szobába és újságot, hogy a fiú magához tért és beszél. Az orvos a nővérral együtt visszasietett a kórterembe. Az orvos kérdezgetni kezdte Zoltánt, az azonban nem felelt egyetlen kérdésére sem.

Reggel ismét magához tért, de most már véglegesen. Az orvosok kérdéseire, hogy hogyan történt a baleset, nem tudott felelni, semmire sem emlékezett. A rendőrségtől is felkeresték, hogy kihallgassák, de nekik sem tudott semmit sem mondani, ami a balesetre vonatkozott.

A rendőrök elmondták, hogy mit találtak a helyszínen és arra gondoltak, hogy a fiú el akarta ütni az őzet kocsival és ebből történt a baleset.

— Nem. Nem akartam elütni semmit — tiltakozott Zoltán. — Sőt, nem is láttam semmit.

— Gondolkozzon kicsit — biztatták a rendőrök.

— Nem tudok gondolkozni

— mondta Zoltán — azt sem tudom, hogy hol történt a baleset.

A rendőrök elmondták, hogy hol történt az eset és hogy ott fenn a parton sok öznyomot találtak, de nem tudják, hogy hova lettek az őzek?

— Tehát a partnál történt? — ezt olyan hangon mondta, hogy a rendőrök érezték, megnyit segítettek a visszaemlékezésben, tehát helyes nyomra vezették.

— Igen, ott.

— Valami kezd derengeni bennem — mondta Zoltán — de még nem tudom, hogy mi. Hagyjanak egy kicsit gondolkodni. Érzem, hogy helyes nyomon vagyok, de még nem látom tisztán a helyzetet.

A rendőrök magára hagyták, azt mondták, elszívnak egy cigarettát és visszajönnek.

Zoltán megfeszítette idegeit, hogy visszaemlékezzen, de hogyan emlékezhetett volna arra, amit akkor sem látott tisztán, amikor történt. Amikor a rendőrök visszajöttek, kérdezték a fiút, hogy eszébe jutott-e valami?

— Nem. Nem jutott eszembe semmi. Nem láttam az úton semmit. Nem tudom, hogy az őz hogyan került oda, amit önök szerint én ütöttem el.

— Nem látta, hogy a parttól elészaladt volna? Bár a parton nem találtunk nyomokat.

— Azt észrevettem volna. De mégis... Igen. Volt valami...

— Mi volt? Próbáljon emlékezni.

— Mintha valami a kocsim előtt lebegett volna. Olyan közel, hogy nem tudtam felismerni, mi az? Olyan hirtelen jött.

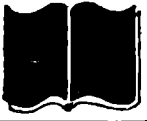
Mintha egy pillanatra félrerántottam volna a kormányt. Biztosan abból lett a baleset.

A két rendőr egymásra nézet és anélkül, hogy valamelyikük mondta volna, mindketten érezték, hogy ez az igazság.

— Nézzük csak a dolgokat sorjában — mondta az egyik rendőr és elemezni próbálta a helyzetet. — Az öznyomok között kutyanyomot is találtunk, mégpedig egy nagy és egy kisebb kutya nyomát. Ebből arra következtethetünk, hogy a kutyák üldözték az őzeket, azok az út felé menekültek és a partról az útra ugráltak, ezeket láthatta Várnai Zoltán a kocsija előtt lebegni. Ebben mindketten egyetértettek, majd elköszöntek és távoztak.

Aznap a szülei és Barbara is meglátogatták. Rövid ideig tartott ez a látogatás, mert az orvos figyelmeztette őket, hogy csak rövid ideig maradjanak a betegnél és kerüljenek minden olyan kérdést vagy megjegyzést, ami a beteget felizgatná.

Zoltán nagyon örült a látogatásnak, különösen annak, hogy megmondták neki, hogy már voltak itt, de akkor nem tudtak vele beszélni. Nagyon megnyugtatta, hogy Barbara is eljött. A leány kedvessége különösen jó hatással volt rá. Az arcát nem láthatták, mert az teljesen be volt kötözve. Az, hogy amint a fiú elmondta, nem érez fájdalmat, egy kissé megnyugtatta őket. Ez a megnyugvás nem tartott soká, mert amint kiléptek a kórteremből, egy nővér közölte velük, hogy a főorvos úr az irodájában várja őket.

A főorvos közölte velük, hogy a fiú nem sokáig maradhat az ő osztályán, mert át kell szállítani a szemészetre. Nagyobb szükség lesz a kezelésére. Eddig is átjártak hozzá a szemészetről, de az a kezelés, amit itt tudnak neki adni, nem kielégítő. Ezentúl mi járunk át hozzá, az a fontosabb, hogy ott legyen.

— Most a szemészet főorvosa várja önöket. Néhány tanácsot szeretne adni az ottani látogatásokkal kapcsolatban. Most menjenek át hozzá, ő is elmondja, hogy mi a helyzet a szemsérülésével kapcsolatban.

Ezek a szavak nem nagy megnyugvással töltötték el a szülőket, de Barbarát sem. Amit a szemész főorvos irodájában hallottak, pedig egyenesen kétségbeejtette őket.

— Én nem szeretem sem a betegeimet, sem a hozzátartozóikat tévhitben tartani a betegségükkel kapcsolatban. Itt olyan esettel állunk szemben, amikor a betegnek teljes nyugalomra van szüksége ahhoz, hogy állapotában bármilyen kevés javulás is beállhasson. Önök mindannyian felnőttek és az önök nyugtalansága nem befolyásolja a beteg állapotát addig, amíg nyugtalanságuknak nem adnak kifejezést. Előtte mindig, minden látogatás alkalmával úgy viselkedjenek, mintha nem is lenne olyan komoly az a betegség, amelyből szeretnénk őt kigyógyítani. Bizakodónak kell lenni előtte, hogy ez a bizakodás átragadjon a betegre is. Nem szabad, hogy megtudja az igazságot addig, amíg van remény, hogy segíthetünk rajta.

— És van remény?... — kérdezte kétségbeesetten az anya.

— Szeretném azt mondani, hogy van — felelte a főorvos —, de nem vagyok biztos abban, hogy ez az igazság.

— Mi lesz vele, főorvos úr? — kérdezte az anya, még nagyobb kétségbeesésének adva kifejezést.

— Nem tudom — felelte a főorvos. — Csak annyit tudok, hogy mi minden lehetőséget megteszünk, de félek, hogy ez a minden is kevés lesz. Remélem értik, hogy ez mit jelent?

— Értjük, főorvos úr... — még akart valamit kérdezni, de elcsuklott a hangja.

— Amint mondtam — folytatta a főorvos — én nem szeretem tévhitben tartani sem a betegeimet, sem a hozzátartozóikat, ezért sokan kíméletlenül tartanak, de vannak esetek, amikor ez a kíméletlenség segítséget jelent a beteg gyógyulásában. Ebben az esetben az a helyzet, hogy a betegnek meg kell őrizni a nyugalmat, csak ez az, ami valamit segíthet a gyógyulásban. Éppen ezért a betegnek nem szabad tudni a valóságot, önöknek viszont igen, hogy lássák, milyen nagy veszélyt jelent az, ha egy pillanatra is elárulják a betegnek állapota súlyosságát. Kislány — szólt Barbarához —, abban, hogy segíteni tudjunk, magának is nagy szerepe lesz. Minden izgalom, minden idegesség végzetes lehet. Tudja, ez mit jelent?

— Tudom, főorvos úr — mondta Barbara, miközben sírásra görbült az ajka. — Nem rajtam fog múlni, ha... —

Nem tudta befejezni a mondatot, kitört rajta a zokogás.

— Kérem, hogy amit mondtam, ahhoz alkalmazkodjanak, ez nagy segítség lehet a gyógyulás érdekében. Legközelebb nálunk látogathatják a beteget, holnap átszállítjuk az osztályra. Most elmehetnek.

Az irodában csak nagy erőfeszítésükbe került, hogy vissza tudták tartani kétségbeesésük megnyilvánulását, ez a főorvosban azt az érzést keltette, hogy jó segítőtársakra talált a szülőkhöz és a leányhoz, de amikor kint voltak a szabadban, mindannyiukból egyszerre tört ki a sírás.

Másnap Zoltánt átszállították a szemészeti osztályra. Az arcán levő sérülések már kezdtek begyógyulni, s már csak a szemére tettek kötést. Az orvosok minden vizit alkalmával dicsérték, hogy milyen szépen gyógyul. Zoltánt ezek a dicséretetek nem nyugtatták meg teljesen. Lassan kezdett előtte kétségessé válni a helyzet, hogyha olyan szépen gyógyul, miért nem lát még mindig semmit? Ezt a kételyét közölte a főorvossal is.

— Nehéz eset, barátom — mondta a főorvos. — Hosszú idő és türelem kell, hogy helyrehozzuk azt, amit egy pillanat lerombolt. Előbb a vérnek fel kell szívódnia s aztán egy kis műtét mindent rendbe hoz.

— És fogok még látni, főorvos úr?

— Igen, fiatal barátom.

— Én bízok a főorvos úrban.

— Ezt el is várom... — mondta a főorvos. — A mi munkánkban a beteg részéről

a legnagyobb segítség a bizalom.

Amint a főorvos elfordult az ágytól, hirtelen eddig még soha nem érzett szorongás fogta el. Ez a fiatalember annyira bizik benne, hogy szinte végzetes lehet számára egy esetleges csalódás. Márpedig ebben az esetben vajmi kevés remény van a sikerre, annak ellenére, hogy mindent megteszünk, ami emberileg lehetséges.

A szülők és Barbara csaknem minden nap meglátogatták. Mindig arról beszéltek, hogy hogyan lesz akkor, ha meggyógyul és haza kerül. A szülők és Barbara bizakodása neki is mindig újabb bizalmat és újabb erőt adott, ilyenkor fenntartás nélkül hitt a gyógyulásban.

Hosszú időbe került, amíg a főorvos elhatározta a műtétet. A fiú bizakodva készült erre a napra. Azt gondolta, hogy a műtét után mennyire más lesz az élet, ha újra látni fog. Ha újra láthat mindent, ami annyira hiányzott neki. Ha látni fogja a szüleit és Barbarát. Milyen nagy lesz az örömhír, ha közli velük, hogy újra lát?!

Barbara és a szülők nem voltak ennyire bizakodóak, ők tudták, hogy csak egy hajszálnyira a remény és ők titokban már le is mondtak a műtét sikeréről. Nem vártak eredményt, de titokban mégis ott élt bennük valami, távoli, szinte láthatatlan reménysugár, amit már nem is az orvosi tudás és munka eredményének könyvelték el magukban, hanem valami csodának és mindannyian ebben a csodában reménykedtek, egy nagyon keveset.

A műtét előtti napon is meglátogatták mindhárman. A szülők is, Barbara is örült, hogy Zoltán ennyire reménykedik, de titokban félték attól, hogy ez a bizakodás már nem tart soká, Zoltánnak hamarosan rá kell ébredni a valóságra. Mi lesz akkor, ha ezek a remények szertefoszlanak? Mi lesz, ha megtudja az igazságot? Eddig lehetett reményt önteni bele, mert ő maga is akart reménykedni, de mi lesz a műtét után, amikor már nem lehet azzal biztatni, hogy valami segít? Ha megtudja, hogy nincs mire várni? Hogy fogadja a szomorú hírt? Nem volt-e kegyetlen játék ez a reménykeltés, mert csak játék volt, hiszen mindannyian tudták, hogy reménytelen a helyzet.

A szülők bíztak Barbarában, aki állandóan azt hajtogatta, hogy ő így sem hagyja el Zoltánt, hogy ő most is úgy, vagy talán még jobban szereti, mint a baleset előtt.

— Miért hagynám el? — mondta, mikor Zoltán anyja kételkedni próbált szavaiban. — Neki most sokkal nagyobb szüksége van rám, mint eddig. Tudom, ha velem történt volna valami ehhez hasonló, Zoli sem hagyott volna el engem. Mi sokkal jobban szeretjük egymást, minthogy ilyen dolgok elszakíthatnának bennünket.

— Örülök, lányom — mondta az anya —, hogy így fogod fel a dolgot. Remélem, számot vetettél azzal előre, hogy ez az esemény mennyit nehezít mindkettőtök helyzetén?

— Igen, mindent végiggondoltam, és vállalom ezt a helyzetet. Tudom, hogy Zolit csak

ez mentheti meg a végső kétségbeeséstől.

— Már csak ez... — mondta az anya, miközben szemei megteltek könnyel. Vajon nem bánod-e meg, hogy ekkora áldozatot hoztál?

— Nem szeretném, ha úgy tekintenének, mint áldozatot.

Aznap nem beszéltek többet Zoltánról.

A műtét megtörtént. A beteg bizakodott, az orvos nem. Ő előre tudta, hogy reménytelen a helyzet, de azért nem adta fel a küzdelmet. Elvből nem adta fel; az orvos, ha tudja is, hogy nem segíthet a betegén, a halál pillanatáig igyekszik segíteni. Egy idő után a beteg türelmetlen lett, már nem bízott az orvos ígéretében. Azt mondta, hogy már valami javulást észre kellett volna vennie a műtét után. Ezt a többi betegetől tudta, akiket szintén műtöttek és azt mondták, hogy a műtét után pár nappal már egy keveset láttak.

A főorvos látta, hogy tovább nem tarthatja a reményt a fiúban, a reggeli vizit után visszament a kórterembe és közölte vele a szomorú hírt.

— Ugye főorvos úr, én már soha többet nem fogok látni? — kérdezte a fiú, amikor a főorvos megszólította. Ezzel megkönnyítette a főorvos dolgát, aki tanácstalan volt, hogy hogyan is közölje vele, most csak éppen be kellett kapcsolnia a beszélgetésbe.

— Még nem tudunk biztosat — felelte, de a hangja elárulta és a fiú megérezte, hogy most nem az igazat mondja. — Ha így lesz is — mondta a főorvos, bármennyire szomo-

rú helyzet is, nem szabad feladni az élethez fűződő reményeket. Az élet akkor is megy tovább, ha utunkba bármilyen akadályok kerültek is és nekünk is menni kell, ha lassabban, mint mások, de menni kell.

— És mi lesz velem!...

— Maga is megy a többivel, fiam!... — mondta a doktor és a szavaiból valami ellenállhatatlan erő sugárzott, mintha minden szavával újabb és újabb lépésre biztatná betegét.

— Menni? ... Így, vakon?...

— Igen, fiam, ha nincs más-ként, így is menni kell.

— Inkább meghalni, főorvos úr, mint...

— Nem, fiam! — vágott közbe a főorvos. — Magának erre nem szabad gondolni! Aki mellett ilyen támasz áll, mint maga mellett, annak nem szabad a halálra gondolni, csak az életre. Annak élni kell minden körülmények között.

— A szüleimre gondol, főorvos úr?

— Nem, fiam! A kislányra: Barbara, vagy hogy is hívják. Milyen bátran, szinte hősie-sen viselte az eseményeket.

— Igen, mert bízott abban, hogy meggyógyulok, hogy látni fogok, mint eddig. Őt is, meg a szüleimet is becsapta főorvos úr, mint engem. Bárcsak soha ne tudná meg Barbara az igazat. Mindig ettől félttem a legjobban.

— Ne féljen, fiam és őt se féltsé. Ő tudja...

— Barbara tudja!?... Mióta?

— Az első nap óta.

Zoltán megdöbbsent ettől a

hírtől. Nem felelt a főorvos szavára és nem kérdezett többet. Elfordult, és pár perc múlva hangos zokogás vett erőt rajta, ekkor a főorvos is megfordult és kiment a kórteremből.

Aznap látogatási idő volt a kórházban. Barbara is eljött a szülőkkel. Zoltán nagyon lehangolt volt, keveset beszélt, állandóan azt hajtogatta: nem érdemes élni.

— Meggyógyulsz és hazajössz, aztán megy tovább minden, mint eddig — mondta Barbara.

— Hogyan mehetne úgy?... Én már nem tudok az lenni, aki voltam.

— Nekem mindig az maradsz — mondta Barbara és szemében megcsillant néhány könny-csepp. Nagy erőfeszítésébe került, hogy visszafojtsa a sírást, mely egyre jobban szorongat-ta, s végül mégis sikerült visszatartania.

Zoltán megérezte, hogy a lány mennyire küzd önmagával, hogy mennyire igyekszik úgy venni a dolgokat, mintha azok jelentéktelen semmiségek lennének, és tudta, hogy mindezt csak azért, hogy ő ne vegye észre, mennyire aggasztja őt mindkettőjük sorsa.

Az egész látogatás idejére rányomta bélyegét a valóság tudata. Zoltánból hiányzott a bizakodás, úgy érezte, hogy nemcsak a főorvos, de a szülei és Barbara is becsapta, mert ők mind tudták előre, hogy nincs remény, mégis erősítették őt abban a hitben, hogy látni fog.

Összehasonlította az előbbi helyzetet a mostanival és úgy

gondolta, Barbara már bizonyosan döntött abban, hogy elhagyja, de egy darabig még játssza az erős támaszt, hogy őt megnyugtassa és ha ez sikerül, akkor mindennek vége.

— Mindegy, akárhogy lesz... — mondta, de csak önmagának. Nagyon sok lány az ő helyében már az első nap bedobta volna a törölközőt és odébb állt volna. Ha ezt teszi, akkor sem vethetne a szemére semmit. Nagyon szép volt tőle az is, amit eddig megtett. Nem szabad, hogy visszatartsam. Az én sorsom terhét ő nem viselheti. Ő szép és fiatal. Nem zárkozhat be velem egy sötét zugba, és nem töltheti az életét mellettem, mint egy rabszolga. Őt hívja az élet. Neki szárnyalni kell, mint a madárnak és én csak teher lennék a számára, én csak egy... — itt elakadt a hangtalan beszédben, nem a szavak, hanem a gondolat is fojtogatta, hogy mi lehet ő már csak Barbara számára.

Egyre többet gondolt erre és egyre reménytelenebbnek látta a helyzetet Barbarával szemben. Egyre többet tépelődött ezen, és egyre többet kínozta magát, hogy betegtársai gyakran igyekeztek lebeszélni erről az értelmetlen önkínzástól.

Aznap új beteg érkezett a kórházba. Idősebb ember, aki régi ismerős volt már itt. Harminc évvel ezelőtt lépte át a kórház küszöbét vakon és azóta tart nála ez az állapot. Azóta többször volt már benn kezelésen. Az orvosok és a személynzet régi ismerősnek tekintette. Hallotta a beszélgetést a szülőkkel és Barbarával. Most

hallja a nyugtalan mozdulatokat s érzi, hogy valami nincs rendben a fiúval. A nyugtalan mozdulatok jelezték az irányt. Tapogatózva megindult Zoltán ágya felé s amikor elérte az ágy szélét, megszólalt.

— Leülhetek, fiatalember?

— a választ nem várta meg, leereszkedett az ágy szélére. Zoltán csak utólag adta meg beleegyezését és megkérdezte:

— Maga kicsoda?

— Ballai István vagyok, de nyugodtan szólíts csak Pista bácsinak. Mások is így hívják. Hallom a nyugtalan mozdulataidat, gondoltam, beszélgesünk egy kicsit, ez jól tesz a nyugtalanság ellen.

— Maga is vigasztalni akar, mint a többiek? — mondta Zoltán szemrehányóan.

— Ebben a helyzetben el is kell néhány őszinte szó az embernek.

— Könnyű ezt mondani! Ki tudja, hogy ki az őszinte és ki az aki csak álltatja az embert? Akik látnak, azok könnyen beszélnek.

— Azok igen... mondta mély sóhaj kíséretében Pista bácsi. — Én azonban harminc évvel ezelőtt a te sorsodra jutottam. Körülbelül annyi idő lehettem, mint te most.

— Bocsásson meg a szemtelen hangért, nem tudtam, hogy Pista bácsi sem lát.

— Felkelhetsz már? — kérdezte Pista bácsi.

— Felkelhetnék, de minek?

— kérdezte a fiú lemondóan.

— Akkor kelj fel, és kimegyünk az udvarra beszélgetni,

nem szabad, hogy az ágy magához kössön.

— Maga vak és engem akar vezetni?!

— Meglátod, milyen jól eligazodunk.

Zoltán felkelt, Pista bácsi karon fogta és kivezette az udvarra. Egy darabig sétáltak a kavicsal hintett úton a fák alatt.

— Várj csak — szólt Pista bácsi — itt valahol kell lennie egy padnak! Megkeressük és leülünk. Fehér botjával oldalt tapogatott ahogy mentek s egyszer csak megszólalt:

— Itt vagyunk — oldalt fordította Zoltánt és leültette.

Sokáig beszélgettek. Pista bácsi úgy érezte, hogy némileg sikerült megnyugtatni a fiút.

— Ha mellettem valaki akkor úgy állt volna, mint melletted az a kislány, hallom, a menyasszonyod, akkor sokkal könnyebben átvészelted volna azt a válságos helyzetet.

— Miből gondolja Pista bácsi, hogy mellettem áll? Én annyit csalódtam ez alatt a kis idő alatt, hogy senkinek sem tudok hinni.

— Hihetsz neki. Az én fülemet nem lehet becsapni. Később te is így leszel. A hangokból meg tudod ítélni, hogy ki őszinte hozzád és ki nem.

— Ha így van is, előbb-utóbb ráun erre a helyzetre. Szomorú sorsa lenne mellettem. Nem kívánhatom tőle ezt az áldozatot.

— Valóban nem kívánhatod, de el sem utasíthatod. Önként vállalja, el kell fogadnod. Az

életben sok hasonló esetben lesz részed, amikor embertársaid segíteni akarnak rajtad, ezt abban az esetben is el kell fogadnod, ha úgy érzed, hogy segítség nélkül is boldogulsz. Neked most el kell kezdeni felépíteni egy új világot a magad számára. Ez a te saját világod lesz és olyan, amilyennek építetted. Ebben a világban minden olyan lesz, amilyennek elképzelted.

— Pista bácsinak is van egy ilyen külön világa?

— Van.

— És milyen?

— Szép. Én a gyermekeimet — van belőlük három — soha nem láttam. Odahívtam őket magamhoz, megsimogattam az arcukat, a testüket és elképzelttem, hogy milyenek lehetnek. Szépek képzeltem el őket, és nekem a legszebbek. Mindennel így vagyok. Nekem minden olyan, amilyennek elképzelem. Lehet, hogy nagy csalódás érne, ha egyszer megláthatnám.

— Még mindig nem hiszem, hogy ebbe bele lehet nyugodni, hogy el lehet viselni ezt az örökös éjszakát.

— Tévedsz fiam — mondta Pista bácsi kedves, biztató hangon. — Az éjszaka nem tart örökké, csak a sötétség. Az éjszaka elmúlik, arra mindig jön a reggel és újra kezdődik az élet. A sötétség az ami örökké tart. Amikor eljön a reggel, ha nem látjuk is, éreznünk kell, hogy újra süt a nap.

TÓTH MÁRIA

Játsszál velünk

A magyar irodalom egyik legszebb szerelmes verséből idézünk két sort oly módon, hogy a vers egyik sorában csak a magánhangzókat, a másik sorban csak a mássalhangzókat írjuk le. Közzöljük a szerző nevét, a mű címét és az idézett két sort.

Jussunk el a sárga szótól a barna szóig öt lépcsőben úgy, hogy minden lépcsőnél csak egy betűt változtathatunk meg, oly módon, hogy a változtatással értelmes szó maradjon.

A Játsszál velünk! mind három fordulóján a következők küldtek be helyes megfejtést:

1. Adraveczi László, Budapest;
 2. Basics Edina, Tompa;
 3. Buth Emília, Kartal;
 4. Czákó Tünde, Miskolc;
 5. Dinya Imre, Budapest;
 6. Dvarieczki László, Boglárlelle;
 7. Fettik Mária, Győr;
 8. Hencz András, Kecskemét;
 9. Illés Rudolf, Siófok;
 10. Kapitány István, Budapest;
 11. Kaszás Éva, Ózd;
 12. Kis Gyanó Istvánné, Boglárlelle;
 13. Kovács Jánosné, Budapest;
 14. Kovács Róbertné, Budapest;
 15. Lázár Teréz, Budapest;
 16. Leffler Jánosné, Budapest;
 17. Makra Jánosné, Budapest;
 18. Mácsár Istvánné, Peremarton;
 19. Pappné Petró Éva, Kisvárda;
 20. Pálfi Ferenc, Debrecen;
 21. Reider Sándor, Győr;
 22. Stachó Lajosné, Budapest;
 23. Szendi Gyuláné, Budapest;
 24. Takács Jánosné, Budapest;
 25. Varga Pálné, Nagyigmánd;
 26. Zwatt Henrik, Budapest.
- Az 1986. évi Játsszál velünk! vetélkedő helyes megfejtői között 10 db kazettát sorsoltunk ki.

A sorsolást háromtagú bizottság jelenlétében bonyolítottuk le. A bizottság tagjai voltak:

Nyúl Győző, a VGYOSZ szb-titkára és főelőadója;

Lak István tanár, a VGYOSZ közp. elnökségének tagja;

Túri József, a VGYOSZ budapesti és Pest megyei szervezet elnökségének tagja és kultúrosa.

Az 1987. február 12-én megtartott sorsoláson a következők nyertek:

Basic Edina,
6422 Tompa, Munkácsy M. u. 24.;

Dinya Imre,
1133 Budapest, Rajk L. u. 112. I. 6.;

Dvarieczki László,
Boglárlelle, Szabadság u. 75/a.;

Fettik Mária,
9023 Győr, Álmos u. 3.;

Hencz András,
6000 Kecskemét, Árpád krt. 20. 1/1.;

Illés Rudolf,
8600 Siófok, Kossuth u. 31—33.;

Kis Gyanó Istvánné,
8630 Boglárlelle, Kupavezér u. 1/1.;

Leffler Jánosné,
1119 Budapest, Bornemissza u. 35.;

Makra Jánosné,
1119 Budapest, Nándorfejérvári út 12. Fsz. 3.;

Varga Pálné,
2942 Nagyigmánd, Dózsa György u. 22.

DR. G. THIELE

60 éve képeznek ki vakokat gyors és gépirónak

(*Der Sehgeschädigte im Büro, 1986. 3. sz.*)
(fordította Pálfi Ferenc)

Az „írástechnikai szakmunkások” képzése a vakok Karl-Marx-Stadtban működő Dr. Salvador Allende Rehabilitációs Központjában ebben az évben hatvan éves fennállására tekinthet vissza.

Ez a kerek évforduló arra indít minket, hogy felvázoljuk ezen foglalkozásnak a vakok körében végbement legfontosabb fejlődési szakaszait. Ugyanekkor méltatni is szeretnénk a tanulók, oktatók és szervezők ezirányban kifejtett minden fáradozását.

A vakok írnoknak, ill. gyors- és gépirónak való kiképzéséhez az első lökést a hadivakok növekvő száma jelentette az első világháború alatt és után. Már 1916-ban elkezdte a berlini Hadivakok Silex Titkos Tanácsos Iskolája és a marburgi Vakok Oktatási Intézete a hadivakok átképzését írnoknak. Ezen vakfoglalkozás műszaki feltételei már adottak voltak: az írógép elterjedése a gazdasági életben és a közigazgatásban, valamint a vakírógépek megléte, amelyek lehetővé tették a

pontírás egyidejű másolását is. További kedvező feltétel teremtetődött meg, amikor mindkét oktatási intézményben használható gyorsírási rendszert fejlesztettek ki.

A felnőttkorban megvakultakkal szerzett egyéves gyakorlati próbálkozás után a chemnitzzi (ma karl-marx-stadti) Vakok Intézetében arra az elhatározásra jutottak, hogy vak tanulókat képeznek ki írnoknak, noha ez a foglalkozás a munkahelyek biztosításával együtt még mindig a hadivakok előjoga maradt.

Chemnitzben a kezdet nagyon szerény volt. Erna Haussner és Katharina Uske voltak az első tanulók ezen az új szakterületen. Uske asszony erről az alábbiakat mondta:

„1924. augusztus 25-én jöttem Chemnitzbe mindenféle foglalkozás kitanulására. A gépirás annak idején mellékes volt. A fő foglalkozás a kefékötés volt... A képzésünk gyorsírás nélkül folyt. Csak a rövidírást tanultuk meg. Volt egy pontíró gépünk és egy

CONTINENTAL típusú irodai írógépünk beállítási segédesz-zel. Így mindkettőnk, Ernát és engem, külön-külön tanítottak.

... Hogy mennyi ideig tartott a képzés, már nem emlékszem pontosan. Végzés után azonnal elhelyeztek minket. De mindkettőnk csak próbára. A drezdai tartományi bíróságon először igen nehéz dolgom volt, mert a jog teljesen új terület volt a számomra. A próbaidő letelte után mindkettőnk véglegesen alkalmaztak. Bebizonyítottuk, hogy vak emberek is alkalmasak erre a foglalkozásra.”

A következő tanulók számára a Silex-féle gyorsírást vezették be, egy kevés szabályt, de nagyon sok rövidítést tartalmazó rendszert. Az első gyorsírás-tankönyv csak 1932-ben jelent meg, míg az első (Picht-rendszerű) gyorsírógépet már 1920-ban kifejlesztették, ez akkor már szalagra írt. Ez a gép azonban nagyon nehéz és nagyméretű volt. A gép nagy zaját megpróbálták tompítani egy

lemezzel bélelt fadoboz segítségével. Egy működőképes példány még látható a karl-marx-stadti rehabilitációs központ szertárában.

Az irodai gépeket már 1927-ben vakokra alakították. Tapintható jelek kerültek a papírlefogó vonalzóra, valamint a margóbeállító skálára. A bilentyűkre jelölt celluliodsapkákat húztak. A képzési idő akkoriban 18 hónap volt. A kiképzésvezető oktató azonban két dupla órát tartott csak hetenként. Az idő túlnyomó részét tehát önálló gyakorlásra használták. Beszereztek egy viaszhengeres diktológépet is, amelyet azonban csak igen nehezen lehetett működtetni, és amelynek rossz volt a lejátszása. Mielőtt új szöveget rá lehetett volna mondani, a régít a henger lesimitásával le kellett törölni.

A záróvizsga egy gyorsírás szó szerinti áttételéből és diktálás utáni gépirásból állt. A végzetek bizonyítvánnyal hagyták el az intézetet. Az elhelyezkedés azonban nagyon nehéz volt, különösen az 1930 körüli nagy munkanélküliség idején. A pályázóknak és az oktatóknak gyakran bemutatókkal kellett a jövőző munkahelyeken elosztatni a vakokkal szemben kialakult előítéleteket. A fiatal munkavállalók munkaeszközként egy kis írógépet, gyorsírógépet és néha pontírógépet is kaptak személyes használatra az oktató intézménytől. A költségeket az

illetékes helyi hatóságok, ill. a vakok szülei viselték, ha képesek voltak rá.

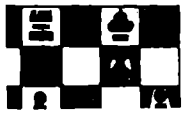
1936-ban már 39 vak írнок hagyta el a chemnitzi intézetet. Ez a szakképzés a kiképzési program szilárd alkotórésze lett. A látókkal együtt versenyeken való részvétel népszerűsítette a kiképzési ismereteket. Egy 1941-es versenyen Gerhard Brix percnként 260 szótagos teljesítményt ért el, és félreütés nélkül írt. Ezenkívül Ilse Riedel-Serával együtt elérte a „Német Mester az Írógépen” címet.

A záróvizsgát ekkor már a chemnitzi iparkamara előtt tették le. Ezzel lehetségessé vált a kiképzési színvonal közvetlen összehasonlítása a látókéval.

1943-ban bevezették vakok számára az egységes német gyorsírást, amely a Silex-féle gyorsírásból és a marburgi rendszerből jött létre. A gyorsírógépek is műszaki tökéletesítésen mentek át. A végzetek percnként 120 és 250 szótag-szám között gyorsírtak. A gépirásban a szabvány szerinti szövegalkotás, valamint a géptan egyre nagyobb teret nyert. Az utolsó háborús években lényegesen romlottak a képzés anyagi-műszaki feltételei és nem sokkal a háború vége előtt teljes leálláshoz vezettek.

Nehéz volt az újrakezdés a hitleri állam összeomlása után. A felnőttkorban megvakult Werner Lettau átképzős így beszélt erről az időről visszaemlékezéseiben:

„Zárt tanfolyamok nem voltak. Átképzősöknek tekintettek minket, a teljes- és rövidírást saját magunknak kellett elsajátítanunk. A gyorsírás-részleg a mosoda emeletén volt. Ebben a helyiségben a gyorsírókon kívül a telefonosokat is oktatták. Ott tanulták meg minden átképzési szak hallgatói is a gépirás alapfogalmait. Noha M. úr naponta csupán két órát tudott szentelni ránk, csoportunk szorgalmasan tanult; érdekelték voltunk benne, hogy minél előbb végezzünk és munkába állhassunk... Anyagi támogatást nem kaptunk. A kiképzésem alatti mindkét télen az intézet csaknem fűtés nélkül volt, így kabátban és betekert lábbal dolgoztunk, vagy a mosoda kazánpincéjében gyakoroltunk. Sokszor hetekig otthon kellett dolgoznunk és a házi feladatunkat rendszeresen behoznunk... A rendelkezésünkre álló (Picht-rendszerű) gyorsírógépek primitívek és zajosak voltak. A szalagokat mindkét oldalon teleírtuk és aztán eladtuk a régiségkereskedőnek. Tizenkét különböző típusú irodai írógép állt rendelkezésünkre. Festékes szalag nem volt. A felső lap mögé tettük az indigót és a megírandó ívet. A papírhány miatt nem lehetett másolatokat készíteni. Az itt leírt körülmények ellenére meg kell állapítanunk, hogy csoportunk minden „akkori átképzőse” munkába állt. Egyetlen lemorzsolódásról sem hallottam.”

Beszámoló az 1986. évi csapatbajnokságról

Az 1985. évi csapatbajnokságokról szóló beszámolót így fejeztem be: „1986-ban különösen az első csapatra vár nehéz feladat, bent maradni az első osztályban! Jó lenne végre nem átszálló jegyet váltani.”

Sajnos ez a kívánság nem teljesült, mert csapatunk kiesett az első osztályból, még hozzá úgy, hogy esélyünk sem volt bent maradásra. Valamennyi mérkőzésünket elvesztettük, ami „negatív rekord”! Reális megállapítás, hogy mindenki rosszul játszott, Nemes volt az üdítő kivétel. Megfelelt még Lévai és Molnár teljesítménye, mert legalább ők nem kerültek 50% alá.

Különleges volt az idei első csapatbeli mérközéseken, hogy kötelező volt indítani két ifi játékos is. Nos, mi 4 fiatal nevezünk ill. indítottunk. Ők ha valamivel az átlag alatt is maradtak, de a kiesés nem rajtuk múlt. Mindezek ellenére csakis ez a fejlődés útja, előbbre lépésünk csakis a fiatalok csatasorba állításával lehetséges.

A csoport végeredménye:

	pont
1. BEAC	102,5
2. MAFC	99
3. Tungsram	89
4. Külkereskedelmi	80
5. Ikarus	78
6. MMG	77
7. BKV Előre	76,5
8. MOM	72
9. Selyemkikészítő	71,5
10. Földgép	65
11. Belkeresk. M.	61,1
12. Vakok I.	52,5

Egyénileg:

1. Erős Pál	10	4	40,00%
2. Rév Miklós	11	3	27,27
3. Nemes György	11	7,5	68,18
4. Kovács Ferenc	5	0,5	10,00
5. Dénes József	8	3	37,50
6. Voján István	10	3	30,00
7. Auffenberg Emil	11	2,5	22,72
8. Lévai József	10	5,5	55,00
9. Hajdú József	7	1	14,28
10. Batthányi Béla	11	5	45,45
11. Hosszú Vilmos	11	3,5	31,81
12. Kreiszi Mihály	11	2,5	22,72
13. Wiedner István	10	2,5	25,00
14. Molnár István	6	3	50,00
15. Kiss Zoltán	11	4,5	40,90
16. Kopasz Attila	5	0,5	10,00
17. Csizmadia Raffael	3	0	0
18. Zsolnai László	3	1	33,33
	154	52,5	34,09%

Az első csapatnak ha egy osztállyal lejjebb is, de ki kell köszörsülnie a csorbát, lényegesen jobban kell játszania ahhoz, hogy ismét visszaverekedjünk magunkat az első osztályba!

Második csapatunk ismét a VII. kerület első osztályában játszott, ahol teljesen felbomlott a rend. Mindössze 5 csapat nevezett be és ebből is egy, a Sajtó visszalépett. Így a többiek két fordulót játszottak le.

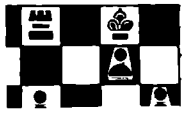
A hivatalos végeredmény:

1. Horváth József	5	1,5	30,00
2. Kreiszi Mihály	2	0,5	25,00
3. Wiedner István	7	3,5	50,00
4. Molnár István	7	2,5	35,71
5. Csóti József	7	4	57,14
6. Barta József	3	2	66,66
7. Sajtó György	2	0	0
8. Fügedi Péter	1	1	100,00
9. Bene János	6	1,5	25,00

	pont
1. Művész	48,5
2. Hídépítő	41,5
3. Vakok II	29
4. Elektronika	24,5

Így állt elő az a szinte vicces helyzet, hogy csapatunk bronzérmes lett, de hát ezzel azért nem nagyon fogunk dicsekedni.

Az egyéni eredményeket úgy közöljük, hogy tartalmazzák a ténylegesen lejátszott, Sajtó elleni mérkőzést is, amelyet 7:5-re megnyertünk.

10. Nyikes József	3	0,5	16,66
11. Krabóth György	3	1,5	50,00
12. Kovács Tibor	6	4,5	75,00
13. Gubuznai Imre	6	1,5	20,00
14. Mundi János	1	0	0
15. Péter Árpád	6	3,5	58,33
16. Kovács József	2	1	50,00
17. Kiss Zoltán	5	1,5	30,00
18. Kopasz Attila	7	3	42,85
19. Csizmadia Raffael	2	1	50,00
20. Zsolnai László	3	1,5	50,00
			<hr/>
	84	36,0	42,85 ⁰ / ₀

A második csapat legjobb pontszerzője tehát Kovács Tibor volt. Megfelelő volt a teljesítménye még Wiednernek, Csótinak, Dr. Péternek.

A csapat 1987. évi sorsa némileg bizonytalan, kérdés, hogy a VII. kerület képes lesz-e egyáltalán versenyt szervezni. A gondokat fokozza az intéző személye körüli bizonytalanság.

Harmadik csapatunk is gyengébben végzett mint egy évvel ezelőtt. Most is az V. kerület ún. „hétköznapi” csapatbajnokságán játszottunk, de amíg legutóbb harmadikok lettünk,

Egyénileg:

1. Erős Pál	7	5	71,42 ⁰ / ₀
2. Rév Miklós	4	2,5	62,50
3. Nemes György	6	4	66,66
4. Dénes József	1	1	100,00
5. Voján István	4	3	75,00
6. Lévai József	5	3	60,00
7. Hajdú József	4	1,5	37,5
8. Batthányi Béla	6	2	33,33
9. Hosszú Vilmos	2	0	0
10. Horváth József	1	0	0
11. Wiedner István	5	2	40,00
12. Molnár István	7	3	42,85
13. Csóti József	6	1,5	25,00
14. Fügedi Péter	4	1	25,00
15. Bene János	1	0,5	50,00
16. Dr. Péter Árpád	1	0	0
			<hr/>
	64	30,0	46,87 ⁰ / ₀

most csak az ötödik helyet szereztük meg.

1. ÉVM	47,5
2. Vízügy I	40
3. MÉM	38,5
4. Osztlyapenkó	31
5. Vakok III	30
6. Vízügy II	28
7. Pénzügymin.	28
8. Vasas Inf.	25
9. Igazságügy	20

A bajnokságot most is, mint egy éve, az ÉVM csapata nyerte és második szintén a Vízügy I. lett. Akkor a MÉM-et megelőztük, az Osztlyapenkó új csapat.

A csapat legjobb pontszerzője itt is Nemes György volt, aki azt a ritka bravúrt vitte véghez, hogy az évad folyamán egyetlen játszmát sem veszített 17-ből. Átlaga 67,64⁰/₀.

Elfogadható Rév, Voján és Lévai teljesítménye is.

A szakosztály összesen 302 játszmát játszott, amelyből 118,5 pontot ért el. Ez csak 39,23⁰/₀, amely igen gyenge teljesítmény. Tavaly a szakosztály 52,05⁰/₀-ot ért el, de általában 50⁰/₀-ot megközelítő eredményt szokott elérni.

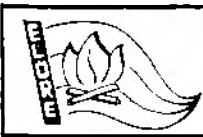
Csapat mérkőzéseinken 31-en vettek részt. Újak voltak a 4 ifi, de Galambos, Koczián és Borbély Lajos egyetlen játszmát sem játszottak.

Három csapatban játszottak: Wiedner 22-szer, Molnár István 20-szor. Dicséret illeti őket sakszeregetetükért.

Sajnos az 1986. évi csapatbajnoki évad olyan rosszul sikerült, hogy ehhez képest 1987 csak jobb lehet!

Molnár István
edző

A Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának óvodájában 1986. szeptember elsejéig 49 kisgyermeket vettek fel. A folyamatos felvétel miatt azóta már ötvennél többen vannak a három óvodai csoportból és három előkészítő osztályból álló tagozaton.

A családból először kikerülő 3—6 éves kisgyermek gondozása, nevelése, tanítása sok tekintetben az iskolásokétól eltérő feladatok meghatározását, végrehajtását teszi szükségessé. Ennek a munkának az irányítását célszerű — főleg, mivel önálló épületben is vannak a gyerekek — külön választani. Az iskola új igazgatójának, Hellefai Katalinnak sikerült ezt megvalósítani. Ebben a tanévben első alkalommal külön vezetője van az óvodai és előkészítői tagozatnak, Poór Erzsébet személyében.

A tanév szakmai munkájáról — az eltelt idő rövidsége miatt — még korai lenne számot adni. Érdeemes viszont szólni arról a társadalmi összefogásról, amellyel az óvoda régi és új patronálói már ez idő alatt is nagyon sokat tettek a kisgyermekéért.

Több éve rendszeresen kapnak Mikulás csomagot az óvodások a Konsumex Dolores Ibarruri Brigádjától. Így volt ez most is. Szintén édességgel lepték meg a kicsiket a Volán Turist Vállalat Taxi Üzemegység Lendület Brigádjának és a Röltex Szász Ferenc Brigádjának tagjai, valamint a Budapesti Tejipari Vállalat és a Belügyminisztérium 3-as Bizottságának dolgozói is. A sok finanszírozáson kívül ki-ki még más,

ÓVODAI HÍRADÁS – ÉVKÖZBEN

igen hasznos ajándékkal kedveskedett a gyermekeknek: játék (közte csörgőlabda!), nagylemez sőt bútor is került a „puttonyba”. A kicsik számára emlékezetes napra Téalapót, krampuszokat is egy patronáló vállalat — Földgép Általános Mélyépítő Vállalat — fiatal dolgozói között találtunk. Nagyon gyümölcsözően indult a kapcsolat a II. számú Postás Óvoda dolgozóival. Leleményes, lelkes munkájuknak köszönhetően (segítségül sietett a Budapesti Távbeszélő Igazgatóság több szocialista brigádja is) decemberben nagyobb összegért

sikerült játékot vásárolnunk a legkisebbeknek.

A közeljövőben tudjuk hasznosítani egy elhunyt vak férfi, Zsoldos József testvérének, Irma néninek adományát (szép összegű betétkönyv).

Bizonyára szükségtelen hangsúlyozni, hogy mennyi örömet szereztek és milyen nagy segítséget jelentenek számunkra ezek az ajándékok, adományok. Egyúttal szép példái annak, hogy napjainkban is él az emberekben a másokon való segíteni akarás.

Ezúton is köszönjük mindannyiuknak.

Elcserélném szoba-konyhás komfortos, vegyestüzelésű cserépkályhás lakásomat, másfél-szoba összkomfortos tanácsi bérlakásra.

Érdeklődni lehet az alábbi címen: SZABÓ IMRÉNÉ, 1093 Budapest IX. ker. CZUCZOR u. 10. fsz. 10. szám alatt személyesen, vagy telefonon: 837-940 de. 8—13 óráig.

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSEGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

70 2154 Pátria Nyomda — Felelős vezetõ: Vass Sándor vezérigazgató

0209-6765

HENTSCHEL. 1986.

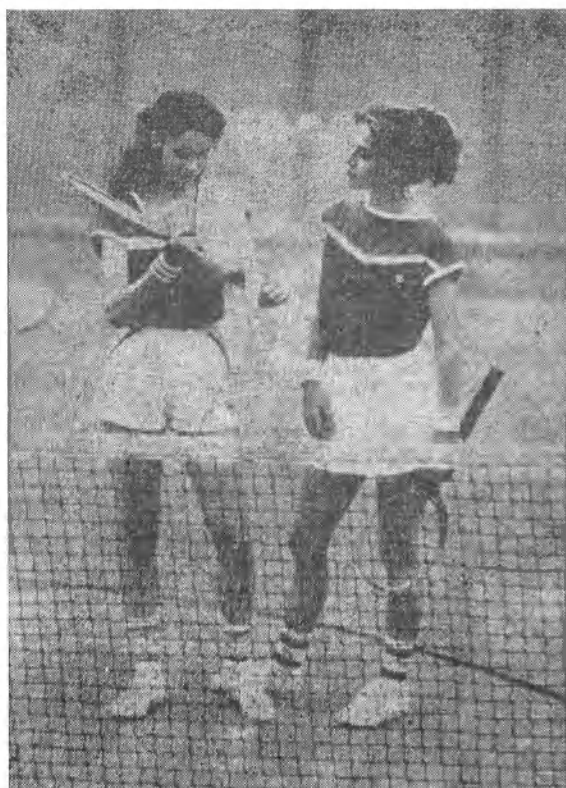
10 féle ^{HABER} teából válogathat

*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR
VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS PHOTO AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

<i>Gerdelics Ferenc:</i>	KÉT ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1
	MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	
<i>Csik Lajos:</i>	— HÍREK SOMOGY MEGYÉBŐL	1
<i>Csik Lajos:</i>	— KARÁCSONYI ÜNNEPSÉGEK SOMOGYBAN	2
<i>Szabó István:</i>	— KARÁCSONYI ÜNNEPSÉGEK MAKÓN	2
<i>Antal József:</i>	— BARÁTI TALÁLKOZÓ SZÉKESFEHÉRVÁROTT	3
<i>Pálfi Ferenc:</i>	— HACSEK ÉS SAJÓ DEBRECENBEN	3
<i>Rostás Mihály:</i>	HAZÁNK SZÉP VIDÉKÉN	4
<i>Kovács Zoltán:</i>	KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁGI ÉRTEKEZLET	5
<i>Kiss János:</i>	JŰN A TAVASZI FÁRADTSÁG	8
<i>Antal József:</i>	KÖNYVTÁRAK FEJÉR MEGYÉBEN	
	— HANGOS KÖNYVEK SZÉKESFEHÉRVÁROTT	10
	— HANGOS KÖNYVEK DUNAÚJVÁROSBAN	10
<i>Szonda Klára:</i>	ÚJJAÉPÍTÉS	11
<i>Vasteleki Péter:</i>	A MEGSÉRTŐDÜTT PULI	12
<i>Prof. dr. Kürthy Tamás:</i>	A VAK IDEGEN A LÁTÓK KÖZÖTT?	13
<i>Dr. Szőnyi György:</i>	ORBÁN DEZSŐ FESTŐMŰVÉS ZENEI ROVAT	18
<i>Barna Zoltán:</i>	— LÁTÁSSÉRÜLT ZENÉSZEK	
	— V. ELŐADÓI VERSENYE 1988-BAN	19
	— LÁTÁSSÉRÜLT ZENÉSZEK	
	— IV. NEMZETKÖZI VERSENYE	20
<i>Tóth László verse:</i>	MINT VARJAK A VIHARBAN	21
<i>Juhász Imre</i> <i>elbeszélése:</i>	ÚJRA SÜT A NAP	21
<i>Tóth Mária rovata:</i>	JÁTSSZÁL VELÜNK	28
<i>dr. G. Thiele:</i>	60 ÉVE KÉPEZNEK KI VAKOKAT	
	GYORS- ÉS GÉPÍRÓNAK	29
<i>Molnár István:</i>	BESZÁMOLÓ AZ 1986. ÉVI CSAPATBAJNOKSÁGOKRÓL	31
<i>Póór Erzsébet:</i>	ÓVODAI HÍRADÁS ÉVKÖZBEN	33
	HIRDETÉS	34

